

**XII. Pius pápa
Apostoli körlevele Jézus Krisztus misztikus testéről és
abban Krisztussal való kapcsolatunkról
(Mystici Corporis Christi)**

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

**XII. PIUS PÁPA
APOSTOLI KÖRLEVELE
JÉZUS KRISZTUS MISZTIKUS
TESTÉRŐL
ÉS ABBAN KRISZTUSSAL VALÓ
KAPCSOLATUNKRÓL**



SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVRIADÓJA
BUDAPEST

Impresszum

XII. Pius pápa

**Apostoli körlevele Jézus Krisztus misztikus testéről és abban Krisztussal való kapcsolatunkról
(Mystici Corporis Christi)**

Concordat cum originali, ideo imprimi potest. 8578/1943.

Strigonii, die 30. Octobris 1943.

Dr. Joannes Drahos,
vicarius generalis.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című füzet elektronikus változata. A füzet a Szent István Társulat kiadásában, Budapesten jelent meg év nélkül (1943-ban). Az elektronikus változat a Szent István Társulat engedélyével készült.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezetés	5
Első rész: Az Egyház Krisztus misztikus Teste	8
Az egyház „Test”	8
Egységes, osztatlan, látható	8
Szerves, „hierarchikus” egység.....	9
A megszentelődés életető eszközei: a szentségek	9
Kik az Egyház tagjai?	10
A bűnösök nincsenek kizárva	10
Az Egyház „Krisztus” Teste	11
Krisztus a Test alkotója.....	11
a) az evangélium hirdetése által	11
b) kereszthalála által	12
c) Pünkösöd ünnepén az Egyház kihirdetése által	13
Krisztus feje az Egyháznak.....	13
a) Kimagasló méltósága által	14
b) Kormányzása által	14
c) Kölcsönös segítség által.....	16
d) Hasonlóságuk által.....	17
e) Teljessége révén.....	17
f) Befolyása által	18
Krisztus fölntartja a Testet	19
a) Jogi küldetés által.....	19
b) Krisztus lelke által	20
c) ... Mely a misztikus test lelke.....	20
Krisztus a Test Üdvözítője.....	21
Az Egyház Krisztus „misztikus” Teste	21
A misztikus test és a fizikai test.....	21
A misztikus test és a merő erkölcsi test	22
A jogi Egyház és a szeretet Egyháza	22
Második rész: A hívek kapcsolata Krisztussal.....	25
Jogi és társadalmi kötelek	25
Teológiai erények.....	26
Felebaráti szeretet	27
Krisztus végtelen tudással, örök szeretettel ölel magához minket.....	27
Az Egyház Krisztus „plerómája”, azaz teljessége	27
A Szentlélek bennünk lakik	28
Az Eucharisztia, az egység jele.....	29
Harmadik rész: Lelkipásztori buzdítás.....	30
Tévedések az aszketikus életben.....	30
Hamis „miszticizmus”	30
Hamis „quietizmus”	30
A szentségi gyónásra és az imádságra vonatkozó tévedések.....	31
Buzdítás az egyház szeretetére.....	32
Szeretetünk legyen szilárd	32

Krisztust lássuk az Egyházban.....	33
Utánozzuk Krisztus szeretetét az Egyház iránt.....	33
a) Általános szeretettel.....	33
b) Állhatatos tevékenységgel.....	34
c) Szüntelen imádsággal.....	34
d) Kiegészítve azt, ami híja van Krisztus szenvedéseinek.....	37
Befejezés. A Boldogságos Szűz Mária.....	39

Bevezetés

Tisztelendő Testvéreinknek
a Pátriárkáknak,
Prímásoknak, Érsekeknek, Püspököknek
és egyéb Főpásztoroknak,
kik az Apostoli Szentszékkal
békeességben és egységben élnek
XII. Pius pápa

Tisztelendő Testvérek,
üdvözet és atyai áldás!

Krisztus misztikus testéről, az Egyházzal,¹ először magának a Megváltónak ajkáról hallottunk. Ez a tanítás az ilyen kiváló Fővel való összeköttetésünknek soha eléggé nem magasztalt jótéteményét világítja meg. Olyan tanról van hát szó, mely fontosságánál és méltóságánál fogva valóban minden embert, aki csak a Szentlélek hatása alatt áll, szemlélődésre hív, értelmüket megvilágosítja, és ezáltal nagy mértékben ösztönzi őket azokra az üdvös cselekedetekre, amelyek e tanításnak megfelelnek. Azért feladatunknak tartjuk, hogy e körlevél által hozzátok szóljunk és különösen azt fejtjük ki, ami a küzdő Egyházra vonatkozik. Amire nemcsak ennek az igazságnak kiváló fensége indít bennünket, hanem korunk körülményei is.

Arról a gazdagságról szándékozunk beszélni, amelyet Krisztus az Egyház ölébe helyezett. Ezt az Egyházat Krisztus tulajdon vérén szerezte,² és tagjai töviskoszorús Fejjel dicsekszenek. Világos tanújele ez annak, hogy dicsőséges és kiváló dolgok csak a szenvedésből születhetnek, és ezért örülnünk kell, ha Krisztus szenvedéseiben résztvehetünk, hogy az ő dicsőségének megnyilatkozásában is vigadva örvendezzünk.³

Elsősorban azt kell megfontolnunk, hogy az emberi nem Megváltóját épp azok üldözték, rágalmazták és kínozták, akik üdvösségének megszerzését magára vállalta, és az általa alapított társaság ebben is hasonlít isteni Alapítójára. Nem tagadjuk, sőt Isten iránt való hálával valljuk, hogy ebben a zavaros korban nincsenek kevesen, akik, bár Jézus Krisztus nyájától el vannak választva, mégis úgy tekintenek ez Egyházra, mint az üdvösség egyedüli kikötőjére. De azt is tudjuk, hogy Isten Egyházát nemcsak azok vetik meg és ócsárolják gőgösen és ellenségesen, akik a keresztény bölcsesség fényét megvetve, számalmasan visszatérnek az őspogány tanokhoz, erkölcsökhöz és intézményekhez. Gyakran félreismeri, elhanyagolja, sőt bizonyos csömörrel, ellenszenvvel utasítja azt vissza sok keresztény is, akiket vagy a tévedések hamis látszata szedett rá, vagy a világ romlottsága bűvölt el. Elég okunk van hát arra, Tisztelendő Testvérek, hogy lelkiismeretünk szavára hallgatva és sokak óhajának eleget téve, mindenkinek szemé elé állítsuk és dicsérijük az Anyaszentegyház szépségét, dicsőségét, hiszen Isten után mindent neki köszönünk.

Reméljük, hogy e tanításunk és buzdításunk a jelen körülmények között bőségesebb gyümölcsöket hoz a hívők számára. Tudjuk ugyanis, hogy ha megbékélt és megnyugvó akarattal, mintegy Isten kezéből fogadják viharos korunknak azt a sok viszontagságát és szenvedését, mely szinte számtalan embert oly hevesen kínoz és gyötör, az természetes indítással irányítja figyelmüket a földi és múlékony dolgokról az égiekre és örökkévalókra, és

¹ Vö. Kol 1,24.

² ApCsel 20,28.

³ Vö. 1Pét 4,13.

heves vágyat, titokzatos szomjúságot ébreszt bennük a lelki dolgok után. A Szentlélek készítetése folytán ösztönözve és mintegy hajtva érzik magukat arra, hogy szorgalmasabban keressék az Isten országát. Ugyanis minél inkább elszakadnak az emberek e világ hiúságaitól és főleg a jelenvalók rendetlen szeretetétől, annál alkalmasabbakká válnak a természetfeletti hittitkok szemlélésére. Márpedig a földi dolgok csalárd és hiú volta talán soha oly világosan nem volt észlelhető, mint ma, mikor országok és államok omlanak össze, mikor a tenger hatalmas térségein minden szempontból roppant értékű vagyonok merülnek alá, mikor a városok, falvak és termőföldek romhalmazzá válnak és testvérgyilkossággal szennyeződnek be.

De azután bízunk abban is, hogy, amit Jézus Krisztus titokzatos Testéről ki akarunk fejteni, nem lesz alkalmatlan és hiábavaló, azok számára sem, akik a katolikus Egyház öléből el vannak választva. Nemcsak azért reméljük ezt, mert ezeknek a jóakarata az Egyház iránt, úgy látszik, napról-napra növekszik, hanem azért is, mert meg vagyunk róla győződve, hogy mikor látják, miként kel föl nemzet nemzet ellen, ország ország ellen, és miként növekszik szinte a végtelenségig a széthúzás, a versengés és a gyűlölet, ha pedig az Egyházra tekintenek, azt veszik észre, hogy abban mindenféle ember testvéri szövetségben egyesül Krisztussal, akkor bizonyosan meg kell csodálniuk ezt a szeretetszövetséget, és az isteni kegyelem sugallatára és ösztönzésére felébred bennük a vágy, hogy ebben az egységben és szeretetben ők is részesüljenek.

De még egy – Számunkra igen kedves – körülmény is eszünkbe juttatja ezt a tant és igen megörvendeztet Bennünket. Az elmúlt évben, püspökkészítelésünk huszonötödik évében nagy vigasztalással láttunk valamit, ami Jézus Krisztus titokzatos Testének képét az egész földkerekség minden táján szembeszökően és jelentőségteljesen ragyogtatta fel. Láttuk ugyanis, hogy míg a gyilkos és tartós háború a népek testvéri közösségét sajnálatosan szétszaggatta, a világ minden részéről, ahol csak Krisztusban gyermekeink vannak, egységes akarattal és szeretettel gondoltak a közös Atyára, aki mindenki gondja és aggodalmával szívében, ily viharos időben kormányozza a katolikus Egyház hajóját. Ebben bizonyítva láttuk nem csak a keresztények közösségének csodálatos egységét, hanem azt is, hogy miként Mi minden népet atyai szívvel szeretünk, úgy az egymással harcban álló népek katolikusai is úgy tekintenek Jézus Krisztus Helytartójára, mint mindannyiuk szeretett Atyjára, aki az emberi háborúságoknak nyugtalan zavargásai fölé emelkedve, minden részrehajlás nélkül, romlatlan ítélettel ajánlja és erőihez képest védi is az igazságot, a jogot és a szeretetet.

Nem kevesebb vigasztalásunkra szolgált az, hogy – amint értesültünk – önként és szívesen adományokat gyűjtöttek, hogy azokból Rómában templomot építsenek és azt Szent elődünkről és névrokonunkról, I. Jenő pápáról nevezzék el. Azt óhajtjuk hát, hogy amint ez a templom, amelyet minden keresztény akarata és adománya épít majd fel, ennek az évfordulónak az emlékét örökíti majd meg, úgy a Mi hálánkról meg ez a körlevél tegyen bizonyosságot, amelyben azokról az élő kövekről van szó, amelyek Krisztusra, az élő szegletköre helyezve, minden kézzel épített templomnál sokkal kiválóbb templommá épülnek egybe, ti. Istennek lakhelyévé a Lélekben.⁴

De leginkább lelkipásztori gondoskodásunk indít arra, hogy most erről a tanról világosan és tüzetesebben tárgyaljunk. Erről a kérdésről ugyanis sokat írtak már; azt is tudjuk, hogy ma nem kevesen még serényebben tanulmányozzák azt, hiszen az a keresztények jámborságát gyönyörködteti és táplálja. Ez főként arra vezethető vissza, hogy feléledt a szent liturgia iránt való érdeklődés, meghonosodott az eucharisztikus eledel gyakori vételének szokása és végül örvendetesen elterjedt Jézus szentséges Szívének buzgóbb tisztelete, és mind ez arra vezetett, hogy sokan mélyebben tanulmányozzák Krisztusnak az Egyházban őrzött kifürkészhetetlen

⁴ Vö. Ef 2,21–22; 1Pét 2,5.

gazdagságait. Ehhez járult, hogy az utóbbi időben több közlemény jelent meg az Actio Catholica-ról és ezek még szorosabbnak mutatták a keresztények egymásközi és a hierarchikus Egyházzal, főleg pedig a római pápával való viszonyát, s így nagy befolyással voltak e kérdés megvilágosítására. Mindazonáltal, ha joggal örülhetünk is a mondottaknak, tagadhatatlan az is, hogy erről a tanról nem csak azok terjesztenek súlyos tévedéseket, akik az igazi Egyháztól elszakadva élnek, hanem a keresztények közé is belopódnak kevésbé pontos vagy teljesen téves vélemények, melyek az igazság helyes ösvényéről eltérítik a híveket.

Míg ugyanis egyrészt a hamis *racionalizmus* mindig képtelennek tart mindent, ami az emberi értelem erőit fölülmúlja és legyőzi, s míg egy másik rokon tévedés, melyet népszerű *naturalizmusnak* mondhatunk, az Egyházban nem lát, nem akar észrevenni mást, mint jogi és társadalmi kötelekeket, addig másrészt észrevétlenül belopódnak az *álmiszticizmus*, mely a teremtmények és a Teremtő közötti rendíthetetlen korlátokat el akarja távolítani és így meghamisítja a Szentírást.

Ezeknek az ellentétes és egymással ellenkező hamis felfogásoknak az az eredménye, hogy egyesek az ilyen mélyebb tanítást alaptalan félelemből veszélyes dolognak tartják és visszariadnak tőle, mint valami szép, de tiltott paradicsomi almától. Pedig semmiképp sem az; az Istentől kinyilatkoztatott titkok ugyanis nem lehetnek végzetesek az emberek számára, nem is kell a szántóföldben elrejtett kincs módjára természetleneknek maradniok; hanem épp azért adta azokat Isten, hogy a jámborul szemlélőknek lelki hasznára váljanak. Mert amint a vatikáni zsinat tanítja: „a hit által megvilágosított ész, ha szorgosan, kegyelettel és józanul keresi, akkor Isten segítségével megtalálja a hittitkoknak bizonyos, nagyonis gyümölcsöző értelmét – akár a természetesen megismert dolgokkal való hasonlóságából, akár a hittitkoknak egymás közt és az ember végső céljával való összefüggéséből” – jóllehet mint maga a zsinat figyelmeztet, az értelem sohasem lesz alkalmas arra, hogy azokat úgy ismerje meg, mint azon igazságokat, amelyek megismerésének sajátos tárgyát képezik.⁵

Hogy tehát új dicsőségben ragyogjon fel az Egyház szépsége, hogy minél világosabban kitűnjék a hívek kiváló és természetfeletti nemessége, mely abban áll, hogy Krisztus Testében, annak Fejével vannak összeköttetésben, hogy végül ebben a kérdésben a sok tévedésnek teljesen útját álljuk, Isten előtt való érett megfontolás után lelkipásztori kötelességünknek tartjuk, hogy e körlevéllel az egész keresztény nyájnak kifejtsük Jézus Krisztus titokzatos Testéről és a híveknek ugyanabban a Testben az isteni Megváltóval való összeköttetéséről szóló tant és egyúttal e vonzó tanból bizonyos tanulságokat vonjunk le, hogy azok segítségével e hittitkoknak mélyebb vizsgálata a tökéletességnek bőségesebb gyümölcseit hozza meg.

⁵ Sessio III: Const. de fide cath., c. 4.

Első rész: Az Egyház Krisztus misztikus Teste

E tanról elmélkedve, mindenekelőtt az Apostol szavai jutnak eszünkbe: „amikor elhatalmasodott a bűn, még bőségesebb lett a kegyelem”.⁶ Ismeretes ugyanis, hogy Isten az egész emberi nem ősatyját oly fenséges állapotba helyezte, hogy az a földi élettel együtt az égi kegyelemnek természetfölötti életét is átadta volna utódainak. De Ádám sajnálatos bukása után az egész emberi nem, az eredeti bűnnel megfertőzve, az isteni természetben való részesedést⁷ is elvesztette és mindnyájan a „harag fiai”⁸ lettünk. De az irgalmas Isten „úgy szerette ... e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta”⁹ és az Örök Atya Igéje ugyanazzal az isteni szeretettel Ádám nemzetségéből vett magának emberi, de ártatlan és minden mocsoktól mentes természetet, hogy az új és mennyei Ádamból a Szentlélek kegyelme áradjon ki az ősszülők minden fiára. Ezek az első ember bűne által elvesztették ugyan az istenfiúságot, de a testté lett Ige által Isten egyszülött Fiának testvéreivé váltak és hatalmat kaptak, hogy Isten gyermekeivé legyenek.¹⁰

Elannyira, hogy a kereszten függő Jézus Krisztus nemcsak az Örök Atya megsértett igazságosságának tett eleget, hanem nekünk, vérrokonainak a kegyelmek mondhatatlan bőségét is kiérdemelte. Önmaga közvetlenül is kioszthatta volna ezt a kegyelmet az emberi nemnek, de a látható Egyház által akarta ezt megtenni, hogy abban az emberek egyesüljenek és általa mindnyájan valamiképp közös munkát fejtsenek ki a megváltás isteni gyümölcseinek szétosztásában. Amint ugyanis Isten Igéje a mi természetünket akarta felhasználni, hogy szenvedései és gyötrelmei által az embereket megváltsa, hasonlóképpen a századok folyamán az Egyházat használja fel arra, hogy a megkezdett művet tovább folytassa.¹¹

Mármost, ha Krisztus ez igazi Egyházát, a szent, katolikus, római Egyházat¹² meg akarjuk határozni és le akarjuk írni, akkor nem találunk nemesebb, kiválóbb és istenibb megjelölést annál, amely az Egyházat „Jézus Krisztus titokzatos testének” nevezi. Ez a meghatározás adódik és mintegy kivirágzik azokból, amit a Szentírás és a Szentatyák írásai olyan gyakran szóvátesznek.

Az egyház „Test”

Egységes, osztatlan, látható

A Szentírás gyakran hirdeti, hogy az Egyház Test. Krisztus, mondja az Apostol, „a testnek, az Egyháznak Feje”.¹³ Ha az Egyház test, akkor egynek és osztatlannak kell lennie Pál szava szerint: „sokan vagyunk egy Test Krisztusban”.¹⁴ De nemcsak egynek és osztatlannak kell lennie, hanem mintegy megfoghatónak és láthatónak is, amint b. e. elődünk XIII. Leó mondja „Satis cognitum” kezdetű körlevelében: „Mivel az Egyház test, azért

⁶ Róm 5,20.

⁷ Vö. 2Pét 1,4.

⁸ Ef 2,3.

⁹ Jn 3,16.

¹⁰ Vö. Jn 1,12.

¹¹ Vö. I. Vatikáni zsinat, Const. de Eccl., prol.

¹² Vö. uo., Const. de fid. cath., cap. 1.

¹³ Kol 1,18.

¹⁴ Róm 12,5.

szemmel látható”.¹⁵ Azért az isteni igazságtól eltévelyednek azok, akik az Egyházat úgy képzelik el, hogy az sem el nem érhető, sem nem látható, hanem csak „pneumatikus” valami, mely a hitben egymástól elválasztott keresztény közösségeket láthatatlan kötelékkel köti össze.

De a test azt is megköveteli, hogy tagokból álljon, s ezek úgy kapcsolódjanak össze, hogy kölcsönösen egymás segítségére legyenek. És miként halandó testünkben, mikor valamelyik tag fáj, az összes tagok vele együtt szenvednek és az egészséges tagok a beteg tagnak segítséget nyújtanak, úgy az Egyházban is az egyes tagok nemcsak maguknak élnek, hanem a többieket is segítik és valamennyi egymással szemben segítő munkát fejt ki mind a kölcsönös vizsgáztatásban, mind az egész test bővebb kiépítésében.

Szerves, „hierarchikus” egység

Továbbá amint a természetben a tagoknak nem akármilyen halmaza alkot testet, hanem szükséges, hogy az szervekkel legyen ellátva, azaz olyan tagokkal, amelyeknek különböző működésük van, és alkalmas rendszert alkotnak; úgy az Egyház is főként azért mondható testnek, mert célszerűen elrendezett, megfelelően összeillesztett részekből áll és el van látva különböző, de kölcsönösen egymásnak megfelelő tagokkal. Nem különben írja le az Egyházat az Apostol sem, mikor azt mondja: „Amint... egy testben sok testrészünk van, nincs azonban minden testrésznek ugyanaz a rendeltetése, akképpen sokan vagyunk egy test Krisztusban, egyenkint azonban egymásnak tagjai”.¹⁶

Semmiképp sem kell azonban azt gondolni, hogy az Egyház testének ez a rendezett, vagy mint mondani szokás, organikus szerkezete csupán a hierarchia fokozataiban merül ki, vagy pedig, ahogy az ellentétes vélemény tartja, csak karizmatikusokból áll; bár ez utóbbiak, mint csodálatos ajándékok részesei, sohasem fognak az Egyházban hiányozni. Mindenesetre azonban tartanunk kell, hogy az első és legfőbb tagok azok, akik ebben a Testben szent hatalommal vannak ellátva, mert az isteni Megváltó meghagyásából általuk állandósul Krisztus tanítói, királyi és papi hivatala. De mikor az Egyházatyák e Testnek tisztségeit, fokozatait, hivatalait, állapotait, rendjeit és kötelességeit felsorolják, teljes joggal nemcsak azokat tartják szem előtt, akik az egyházi rend szentségét felvették, hanem mindazokat is, akik az evangéliumi tanácsokat követve vagy tevékeny életet fejtenek ki az emberek közt, vagy a magány csendes életét élik, vagy mindkettőt összekötik sajátos alkotmányuk szerint; de szem előtt tartják az Egyházatyák azokat is, akik bár a világban élnek, de tevékeny buzgósággal az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek szentelik életüket; és végül azokat is, akiket tiszta házasság köt össze. Sőt meg kell jegyeznünk, hogy főleg a jelen körülmények közt igen tiszteletreméltó (bár gyakran szerény) helyet foglalnak el a keresztény közösségben a családapák, családanyák, keresztapák, keresztanyák és nevezetesen azok a világiak, akik az isteni Megváltó országának terjesztésében oly derekasan támogatják a hierarchikus Egyházat. Ezek számára is megvan az a lehetőség, hogy Isten segítségével a szentség legmagasabb fokát elérjék, mely Jézus Krisztus ígérete folytán soha sem fog az Egyházból hiányozni.

A megszentelődés éltető eszközei: a szentségek

Amint az emberi testnek megvannak a maga eszközei, melyek által gondoskodik életéről, egészségéről és önmagának, valamint az egyes testrészeknek növekedéséről, úgy végtelen szeretetében az ő titokzatos Testéről is csodálatos módon gondoskodott az emberi nem Megváltója, mikor szentségekkel látta azt el. Mintegy a kegyelemnek szakadatlan fokozatai

¹⁵ Vö. A. S. S., XXVIII, p. 710.

¹⁶ Róm 12,4.

által, a bölcsőtől az utolsó leheletig támogatják ezek az egyes tagokat és bőségesen ellátják az egész test szociális szükségleteit. A keresztvíz fürdője által ugyanis, azok, akik e halandó életre születtek, nemcsak újjászületnek a bűn halálából s nemcsak az Egyház tagjaivá válnak, hanem lelki szentségi jeggyel ellátva alkalmasak és képesek lesznek a többi szent ajándék felvételére is. A bérálás krizmája a híveknek új erőt ad, hogy az Anyaszentegyházat és a tőle kapott hitet elszántan óvják és védjék. A bűnbánat szentsége az Egyház bűnbeesett tagjainak nyújt üdvös orvoslást, nemcsak azért, hogy azoknak üdvösségéről gondoskodják, hanem hogy a titokzatos Test többi tagjaitól is eltávolítsa a fertőzés veszélyét, sőt hogy azokat az erényre ösztönözze és arra példát is adjon. De még ezzel sem elégszik meg, mert az Oltáriszentség által a híveket egy és ugyanazon eledellel táplálja és erősíti, és azokat egymás közt és az egész test Fejével kimondhatatlan és isteni köteléssel fűzi egybe. Végül a halálosan beteg embereknek is segítségükre jön az Anyaszentegyház. A betegek szent kenetével, ha nem is adja mindig vissza – Isten akarata szerint – a halandó test egészségét, de a sebesült lelkeknek égi orvosságot nyújt, hogy mint új polgárokat és új pártfogóit küldje az égbe, hol az Isten jóságát örökre élvezni fogják.

Az Egyház szociális szükségeiről különösen gondoskodik Krisztus két, általa alapított szentség által. A házasság által ugyanis, amelyben a házastársak kölcsönösen egymásnak szolgáltatják ki a kegyelmet, a keresztény közösség külső és rendezett növekedéséről gondoskodik, és ami fontosabb, az utódok helyes és vallásos neveléséről, mely nélkül ez a titokzatos Test a legnagyobb veszélyben forogna. Az egyházi rend szentsége által Isten szolgálatába szegődnek és szentelődnek azok, akik a híveket az Angyalok Kenyerével és a tanítás eledelével táplálják, akik őket az isteni parancsok és tanácsok által irányítják és végül egyéb égi ajándékokkal erősítik.

Azért meg kell fontolni, hogy amint Isten az idők kezdetén bőven megadta az ember testének azokat az eszközöket, melyekkel a többi teremtményt leigázhatta és megsokasodva betölthette a földet, úgy a keresztény kor elején is ellátta az Egyházat szükséges segítségekkel, hogy a szinte végtelen veszélyt legyőzve ne csak az egész földkerekséget, hanem a mennyországot is betöltse.

Kik az Egyház tagjai?

Az Egyház tagjai közé azonban valójában csak azokat kell számítanunk, akik az újjászületés fürdőjében részesültek és az igaz hitet vallják és sem önként ki nem vonták magukat szármalmas bukással a test szervezetéből, sem a törvényes tekintély nem zárta ki őket valami súlyos véték miatt. „Ugyanis – mondja az Apostol – mi mindnyájan egy Lélekkel egy testté kereszteltettünk, akár zsidók, akár pogányok, akár szolgák, akár szabadok”.¹⁷ Amint ugyanis a keresztények igazi közösségben csak egy test, egy Lélek, egy Úr, egy kereszttség van, úgy csakis egy hit lehet;¹⁸ ezért azt, aki az Egyházra nem akar hallgatni, az Úr parancsa szerint, pogánynak és vámosnak kell tartani.¹⁹ Épp azért, egy és ugyanazon Testben és annak egy isteni Lelkében nem élhetnek azok, kiket a hit vagy a kormányzó hatalom elválaszt.

A bűnösök nincsenek kizárva

Nem kell azonban azt gondolnunk, hogy az Egyház Teste, azért mert Krisztus nevét viseli, e földi vándorlás idején is csupán oly tagokból áll, kik a szentségben kitűnnek, vagy csak azok közössége alkotja azt, akiket Isten az örök boldogságra eleve elrendelt. Üdvözítőnk

¹⁷ 1Kor 12,13.

¹⁸ Vö. Ef 4,5.

¹⁹ Vö. Mt 18,17.

végtelen irgalmának tudható be, hogy e titokzatos Testéből nem zárja ki azokat, akiket földi életében a lakomáról sem zárt ki.²⁰ Ugyanis nem minden bűn, nem is minden súlyos bűn választja el természeténél fogva az embert az Egyház Testétől, amint azt a szakadárság, eretnokség és hittagadás teszi. Nem is távozik el minden élet azoktól, akik, bár vétkekkel a szeretetet és az isteni kegyelmet elvesztették és ezért természetfölötti érdemeket nem szerezhetnek, de a hitet és a keresztény reményt megtartják, és kiket a Szentlélek tanácsai és ösztönzései, mennyei fényvel megvilágosítva üdvös félelemre indítanak, valamint imára és bűnbánatra serkentenek.

Irtózzék tehát mindenki a bűntől, mely a Megváltó titokzatos tagjait beszennyezi; de nagy szeretettel karoljuk fel azt, aki bár sajnálatosan vétkezett, de megrögzöttséggel nem tette magát méltatlanná a hívek közösségére. Lássuk benne tevékeny szeretettel Jézus Krisztus beteg tagját. Jobb ugyanis, mint a hippói Püspök megjegyzi, „az Egyház szervezetében meggyógyulni, mint annak testéről gyógyíthatatlan tag gyanánt levágni”.²¹ „Ami ugyanis még a testen van, annak egészségéről nem kell lemondani, de ami már le van vágva, az nem gyógyítható.”²²

Az Egyház „Krisztus” Teste

Kitűnt eddigi fejtegetésünkéből, Tisztelendő Testvérek, hogy az Egyház úgy van megalkotva, hogy a testhez hasonlítható; most már csak az van hátra, hogy világosan és pontosan kifejtsük, miért nem akármilyen testnek, hanem épp Jézus Krisztus testének kell azt mondanunk. Azért, mert a mi Urunk ennek a titokzatos Testnek Alapítója, Feje, Fenntartója, és Üdvözítője.

Krisztus a Test alkotója

Mikor röviden ki akarjuk fejteni, hogyan alapította Krisztus az ő szociális testét, mindenekelőtt b. e. elődünk XIII. Leó szavai jutnak eszünkbe: „Az Egyház, mely már előbb fogantatott, a kereszten szunnyadó második Ádám oldalából keletkezett és különösen Pünkösöd nevezetes napján lépett először az emberek elé”.²³ Az isteni Megváltó ugyanis az Egyház titokzatos templomának építését akkor kezdte, mikor prédikálva törvényeit adta; akkor fejezte be, mikor megdicsőülve a kereszten függött; és végül akkor nyilvánította és hirdette ki, mikor látható módon küldte tanítványainak a Vigasztaló Szentlelket.

a) az evangélium hirdetése által

Midőn ugyanis az igehirdetés munkáját végezte, apostolokat választott; úgy küldte őket, mint ahogy őt küldte az Atya,²⁴ azaz mint a hívek közösségének tanítóit, kormányzóit és megszentelőit; azok Fejedelmét és az ő földi Helytartóját kijelölte;²⁵ mindent közölt velük, amit az Atyától hallott;²⁶ keresztséget is rendelt,²⁷ amely által a hívők az Egyház testébe oltatnak; és végül mikor életének alkonyára ért, az utolsó vacsorán az Eucharisztia csodálatos áldozatát és csodálatos szentségét is megalapította.

²⁰ Mt 9,11; Mk 2,16; Lk 15,2.

²¹ Szent Ágoston, Epist., CLVII, 3, 22: Migne, P. L., XXXIII, 686.

²² Szent Ágoston, Serm., CXXXVII, 1: Migne, P. L., XXXVIII, 754.

²³ Divinum Illud enciklika: A. S. S., XXIX, p. 649.

²⁴ Jn 17,18.

²⁵ Vö. Mt 16,18–19.

²⁶ Jn 15,15; 17,8.14.

²⁷ Vö. Jn 3,5.

b) kereszthalála által

Hogy pedig Krisztus a Keresztfán fejezte be művét, azt a Szentatyák szakadatlan tanúságtétele bizonyítja. Azt tanítják ugyanis, hogy az Egyház, mintegy új Éva, aki minden élőnek anyja,²⁸ a kereszten született az Üdvözítő oldalából. „Most épül – így ír a nagy Szent Ambrus Krisztus átdöfött oldaláról tárgyalva, – most alakul, most... képződik, most teremődik. Most emelkedik fel a lelki épület szent papsággá.”²⁹ Aki kegyelettel elmélyed ebben a tiszteletreméltó tanításban, annak nem lesz nehéz azokat az érveket észrevennie, amelyeken e tan alapul.

Először is a Megváltó halálával az eltörölt Régi Törvény helyébe az Új Szövetség lépett; akkor lett az egész földkerekség számára Jézus Krisztus vérével szentesítve Krisztus törvénye, annak hittitkaival, törvényeivel, intézményeivel és szent szertartásaival. Mert amíg az isteni Üdvözítő szűk területen prédikált – hiszen csak Izrael házának elveszett juhaihoz küldetett –³⁰ megfért egymással a Törvény és az Evangélium;³¹ halálának keresztfáján azonban Jézus a Törvényt annak rendelkezéseivel együtt megszüntette,³² az Ó Szövetség adóslevelét feltűzte a keresztre,³³ az egész emberi nemért kiontott vérében Új Szövetséget alapított.³⁴ „Oly nyilvánvaló volt akkor, – így beszél Nagy Szent Leó az Úr keresztfájáról – az átmenet a Törvénytől az Evangéliumhoz, a Zsinagógától az Egyházhoz, a sok áldozattól az egyetlen Áldozathoz, hogy mikor az Úr kilehelte lelkét, váratlan erővel, a tetejétől az aljáig, kettészakadt az a titokzatos kárpit, mely elzárta a templom szentélyét és annak szent titkát.”³⁵

A kereszten tehát meghalt a Régi Törvény, s aztán nemsokára el kellett temetni, mert halálhozóvá vált,³⁶ meghalt a Régi Törvény, hogy helyt adjon az Új Szövetségnek, amelyben Krisztus apostolokat választott alkalmas szolgálóknak:³⁷ Üdvözítőnk már a Szűz ménében Feje lett az egész emberi családnak, teljes mértékben mégis a Kereszt erejéből gyakorolja a Fej tisztségét az Egyházban. „Ugyanis – az Angyali és Általános Doktor véleménye szerint – a Kereszt győzelme által érdemelte ki a népek feletti hatalmát és uralmát”;³⁸ e győzelem által mérhetetlenül gyarapította számunkra azon kegyelmek tárházát, amelyeket, míg az égben dicsőségesen uralkodik, szünet nélkül és bőségesen oszt ki halandó tagjainak; a Kereszten kiontott vére által érte el azt, hogy az isteni harag akadályát ledöntve minden égi adomány, leginkább pedig az Új és Ó Szövetség lelki ajándékai kiömölhessenek az Üdvözítő forrásaiból az emberek, főleg a hívők üdvösségére; végül a Keresztfán szerezte meg magának az Egyházat, azaz misztikus Testének minden tagját; amelyek ti. csakis a Kereszt üdvhozó erejéből, a Keresztség fürdője által egyesülnek e titokzatos Testtel, amelyben ugyanis már teljesen Krisztus uralma alá kerültek.

Ha Üdvözítőnk a szó legigazibb értelmében halála által lett az Egyház fejévé, úgy az Egyház is az ő vére által nyert bőséges részesedést a Szentlélekben: részesedést, amely reá az Emberfiának a keresztfán történt felmagasztalása és megdicsőülése óta isteni fényt áraszt. Ekkor, a templom kárpitjának kettéhasadásakor történt ugyanis, mint Szent Ágoston

²⁸ Vö. Ter 3,20.

²⁹ Szent Ambrus, In Luc., II, 87: Migne, P. L., XV, 1585.

³⁰ Vö. Mt 15,24.

³¹ Vö. Szent Tamas, I–II, q. 103, a. 3, ad 2.

³² Vö. Ef 2,15.

³³ Vö. Kol 2,14.

³⁴ Vö. Mt 26,28; 1Kor 11,25.

³⁵ Nagy Szent Leó, Serm., LXVIII; 3: Migne, P. L., LIV, 374.

³⁶ Vö. Szent Jeromos és Szent Ágoston, Epist. CXLI, 14 és CXVI, 16: Migne, P. L., XXII, 924 és 943; Szent Tamás, I–II, q. 103, a. 3 ad 2; a. 4 ad 1; Firenzei zsinat, pro Iacob.: Mansi, XXXI, 1738.

³⁷ Vö. 2Kor 3,6.

³⁸ Vö. Szent Tamas, III, q. 42, a. 1.

megjegyzi,³⁹ hogy a Vigasztaló karizmáinak harmatja, amely eddig csak a gyapjúra szállott, elhagyta a kiszáradt gyapjat és megöntözte az egész földkerekséget, vagyis a katolikus Egyházat, amelyet sem népi, sem területi határok nem korlátoznak. Az Örök Atya Fia tehát, miként megtestesülésének első pillanatában a Szentlélek teljességével ékesítette föl a vele lényegileg egyesült emberi természetet, hogy a megváltás véres művében az istenség alkalmas eszköze lehessen, úgy drága halálának óráján Egyházát is el akarta halmozni a Szentlélek bőségesebb ajándékaival, hogy az a Megváltás isteni gyümölcseinek szétoztásában a megtestesült Igének hatásos és sohasem hiányzó eszköze legyen. Azért van ugyanis az Egyház jogi küldetésének, tanító, kormányzó és szentségeket kiszolgáltató hatalmának felsőbb ereje és képessége Krisztus Testének építéséhez, mert a kereszten függő Krisztus Jézus megnyitotta Egyháza számára az isteni adományok forrását, hogy ezek által képes legyen az embereket tévedhetetlenül tanítani, az üdvösség útján Istentől megvilágosított pásztorokkal vezetni és a mennyei kegyelmek bőségével elárasztani.

Ha a keresztnek e titkait mind figyelmes megfontolás tárgyává tesszük, nem homályos már előttünk az Apostolnak az efezusiakhoz intézett tanítása, hogy Krisztus a zsidókat és pogányokat vére által egyesítette, „lebontva a saját testében a közbeeső válaszfalat”, amely a két népet egymástól elválasztotta, és hatályon kívül helyezte a Régi Törvényt, „hogy a kettőt új emberré teremse önmagában”, ti. Egyházzá, és a keresztfá által egy testben mindkettőt kibékítse az Istennel.⁴⁰

c) Pünkösöd ünnepén az Egyház kihirdetése által

A vére által létrehívott Egyházat pedig Pünkösöd napján égből alászállott különleges erővel ruházta fel. Miután ugyanis előzőleg kijelölt Helyettesét magas tisztségébe ünnepélyesen beiktatta, fölment a mennyekbe, és az Atya jobbján ülve úgy akarta, hogy Jegyesét a Szentlélek látható eljövetele nyilvánítsa és hirdesse ki heves szélzúgás és tüzes nyelvek kíséretében.⁴¹ Mert miként őt is a galamb képében alászálló és fölötte lebegő Szentlélek által⁴² nyilvánította ki Örök Atyja, igehirdető munkásságának kezdetén, úgy küldötte el Krisztus Urunk is az ő Lelkét az igehirdetés szent tisztségében részesülő Apostolokra, hogy tüzes nyelvekkel érintve őket, mintegy isteni ujjal mutasson rá az Egyház felsőbb küldetésére és megbízatására.

Krisztus feje az Egyháznak

Másodsorban pedig azért nyilvánvaló, hogy e misztikus Testnek, az Egyháznak Krisztus nevét kell viselnie, mert valóban mint annak fejét kell őt mindenkinek tekintenie. Amint Szent Pál mondja: „Ő a testnek, az Egyháznak a feje”.⁴³ Ő a Fej, amelytől az egész, szabályos rendben szervezett Test fejlődik és növekszik a maga épülésére.⁴⁴

Ismeretes előttek, Tisztelendő Testvérek, mily ragyogó véleménynyilvánításokkal vitatták meg ezt a tant a skolasztikus teológia mesterei, főleg pedig a Közös Angyali Tanító, és nagyon jól tudjátok, mily hüen megegyeznek az általa felhozott érvek a Szentatyák megállapításaival, amelyek egyébként csak a Szentírás isteni tanítását közlik és teszik magyarázó fejtegetések tárgyává.

³⁹ Vö. De pecc. orig., XXV, 29; Migne, P. L., XLIV. 400.

⁴⁰ Vö. Ef. 2,14–16.

⁴¹ Vö. ApCsel 2,1–4.

⁴² Vö. Lk 3,22; Mk 1,10.

⁴³ Kol 1,18.

⁴⁴ Vö. Ef 4,16; Kol 2,19.

a) Kimagasló méltósága által

Jónak látjuk mégis ezt a kérdést általános hasznosságára való tekintettel röviden érinteni. Éspedig mindenekelőtt nyilvánvaló, hogy Istennek és a boldogságos Szűznek Fiát már kimagasló méltósága miatt is az Egyház Fejének kell nevezni. A fejnek ugyanis legfőképpen van a helye. De ki van magasabb helyen, mint Krisztus az Isten, akit, mint az Örök Atya Igéjét „minden teremtmény között elsősülöttnek”⁴⁵ kell tartanunk? Ki jutott magasabbra, mint Krisztus, az ember, aki szeplőtelen Szűztől született, aki igaz, természet szerint való Fia Istennek, és a halálon győzedelmeskedő csodálatos, dicsőséges feltámadása miatt „elsősülött a halottak közül?”⁴⁶ Ki volna fölötte annak, aki, mint az „egyetlen közvetítő Isten és az emberek közt”,⁴⁷ csodálatos módon egybekapcsolja a földet a mennyel; aki a kereszten, mint irgalmasságának trónján, felemeltetve mindeneket magához vonzott;⁴⁸ és akit az Isten, mint milliók közül kiválasztott emberfiát, minden embernél, minden angyalnál, minden teremtett dolognál jobban szeret?⁴⁹

b) Kormányzása által

Minthogy pedig Krisztusnak ennyire kimagasló a méltósága, teljes joggal ő az egyedüli, aki az Egyházat kormányozza, és így ez oknál fogva is a fejhez kell őt hasonlítanunk. A fej ugyanis –Szent Ambrus szavai szerint – a test számára a „királyi várat”⁵⁰ jelenti. Kiváló adottságai miatt tőle kapnak a természet rendje szerint irányítást az összes többi tagok, amelyek mind gondoskodására vannak bízva.⁵¹ Így tartja kezében isteni Megváltónk is az egész kereszténység kormányrúdját. Tekintve pedig, hogy emberi társaságot kormányozni annyit tesz, mint őket előnyükre való gondviseléssel, megfelelő segítőeszközökkel és helyes elvek alapján a kitűzött cél felé vezetni,⁵² könnyű belátnunk, hogy Üdvözítőnk, a jó Pásztorok igazi példaképe, mindezt egészen csodálatos módon gyakorolja.⁵³

Ő ugyanis földi tartózkodása idején törvényeket, tanácsokat, intelmeket adva, soha el nem múló igékkel tanított bennünket, igékkel, amelyek szellem és élet lesznek minden korszak emberei számára.⁵⁴ Hármast hatalmat adott továbbá Apostolainak és azok utódainak, hogy az embereket tanítsák, kormányozzák és megszenteljék, és ezt a külön parancsokkal, jogokkal és köteleességekkel körülírt hatalmat egész Egyházának alaptörvényévé tette.

Titokszertű és rendkívüli kormányzás

De isteni Üdvözítőnk az általa alapított közösséget közvetlenül maga is vezeti és kormányozza. Uralkodik ugyanis az emberek lelkében és még a lázongó akaratot is tetszése szerint hajlítja. „Olyan a király szíve az Úr kezében, mint a vízfolyás, ahová akarja, oda irányítja”⁵⁵ És a belső kormányzás útján nemcsak az egyeseknek viseli gondját, mint „lelkünk pásztora és püspöke”,⁵⁶ hanem az egész Egyház javát is szem előtt tartja; így, amikor vezetőinek hivataluk hűségese és eredményese betöltéséhez világosságot és erőt ad,

⁴⁵ Kol 1,15.

⁴⁶ Kol 1,18; ApCsel 1,5.

⁴⁷ 1Tim 2,5.

⁴⁸ Vö. Jn 12,32.

⁴⁹ Vö. Alexandriai Szent Cirill, Comm. in Ioh. I, 4: Migne, P. G. LXXIII, 69; Szent Tamas, I, q. 20, a. 4, ad 1.

⁵⁰ Hexaemeron, VI, 55: Migne, P. L., XIV, 265.

⁵¹ Vö. Szent Ágoston, De Agon. Christ., XX, 22: Migne, P. L., XL, 301.

⁵² Vö. Szent Tamás, I, q. 22, a. 1–4.

⁵³ Vö. Jn 10,1–18; 1Pét 5,1–5.

⁵⁴ Vö. Jn 6,63.

⁵⁵ Péld 21,1.

⁵⁶ Vö. 1Pét 2,25.

vagy amikor – főleg nehezebb időkben – életszentség fényében tündöklő férfiakat és nőket támaszt Egyházából, hogy a többi keresztény hívő számára példaként szolgáljanak misztikus Testének gyarapodására. Ehhez járul, hogy Krisztus mindig különös szeretettel tekint az égből a földön számkivetést szenvedő szeplőtelen Jegyesére, és valahányszor veszélyben látja, vagy maga, vagy angyalai által,⁵⁷ vagy azáltal, akit a Keresztények Segítségéeként tisztelünk, és más égi pártfogók által is kiragadja a tajtékzó hullámokból és a tenger lecsillapítása után olyan békével vigasztalja meg, „amely meghalad minden értelmet”.⁵⁸

Látható és rendes kormányzás a Római Pápa által

Nem szabad azonban azt gondolni, hogy vezetése csak láthatatlan⁵⁹ vagy rendkívüli módon történik. Isteni Megváltónk titokzatos Testét földi Helytartója által látható és rendes úton is kormányozza. Tudjátok ugyanis, Tisztelendő Testvérek, hogy Krisztus Urunk, miután földi vándorútján a „kised nyáját”⁶⁰ látható módon maga vezette, nemsokára, mikor Atyjához visszatérőben elhagyni készült e világot, az egész általa alapított látható társaság kormányzását az Apostolfejedelemre bízta. Hiszen Ő, a végtelen Bölcsesség, nem hagyhatta látható fej nélkül Egyházát, ezt az egy testet alkotó társaságot. És nem lehet ez ellen azzal érvelni, hogy az Egyházban létesített jogi felsőbbtség által ez a titokzatos Test két fejet kapott. Péter felsőbbsege ugyanis csak abban áll, hogy Krisztus helytartója; így tehát csak egy legfőbb Feje van ennek a Testnek, és ez Krisztus, aki anélkül, hogy abba hagyná Egyházának titokzatos módon való közvetlen vezetését, személyének földi képviselője által látható módon is kormányozza ezt az Egyházat. Ez tehát Urunk mennybemenetele óta nemcsak ő rajta, hanem Péteren is, mint kimagasló alapkövön emelkedik. Hogy Krisztus és Helytartója egyetlen Főt alkotnak, azt halhatatlan emlékü elődünk, VIII. Bonifác Unam Sanctam kezdetű apostoli iratában ünnepélyesen tanította,⁶¹ és attól kezdve utódai nem szüntek meg ezt újból és újból hangoztatni.

Veszedelemes tévedésben vannak tehát azok, akik azt hiszik, csatlakozhatnak Krisztushoz, az Egyház Fejéhez, anélkül, hogy földi Helytartójához hűségesen ragaszkodnának. Hiszen e látható Fej eltávolításával és az egység kézzelfogható kapcsolatainak lerombolásával a Megváltó misztikus Testét annyira homályba burkolják és eltorzítják, hogy az örök üdvösség révpártját kereső emberek azt meg nem láthatják és rá nem találhatnak.

Az egyes egyházak kormányzata a püspökök által

Amit pedig most az egyetemes Egyházzól mondtunk, az áll minden egyes keresztény közösségről, a keletiekről éppúgy, mint a nyugatiakról, akik mind az egyetlen katolikus Egyházat alkotják, tekintve, hogy ezeket is Krisztus Jézus kormányozza saját püspökeik szavával és hatalmával. Ezért a Főpásztorokat nemcsak az egyetemes Egyház különös jelentőségű tagjainak kell tekinteni az egész Test isteni Fejével való egészen szoros kapcsolatuk miatt, amelyről méltán nevezik őket „legfontosabb szerveknek Urunk tagjai között”;⁶² hanem ami saját egyházmegyéjüket illeti, mindegyikük Krisztus nevében legelteti és vezeti igazi pásztorként a reá bízott nyáját;⁶³ ezt azonban nem teljesen önálló joghatóság

⁵⁷ Vö. ApCsel 8,26; 9,1–19; 10,1–7; 12,3–10.

⁵⁸ Fil 4,7.

⁵⁹ Vö. XIII. Leó, Satis Cognitum: A. S. S., XXVIII, 725.

⁶⁰ Lk 12,32.

⁶¹ Vö. Corp. Iur. Can., Extr. comm., I, 8, 1.

⁶² Nagy Szent Gergely, Moral., XIV, 35, 43: Migne, P. L., LXXV, 1062.

⁶³ Vö. I. Vatikáni zsinat, Const. de Eccl., cap. 3.

alapján teszik, hanem a római Pápa jogos hatalmának alávetve, jóllehet saját, hivatalukból eredő joghatósággal bírnak, melyet közvetlenül maga a Pápa ad meg nekik. Ezért a népnek, mint Isten rendelte apostolutódokat⁶⁴ kell őket tisztelnie, nemkülönben minden, bármily magas földi előljárónál jobban illik a Szentlélek olajával fölkent püspökökre a mondás: „Fölkentjeimet ne bántsátok”.⁶⁵

Nagy szomorúsággal tölt el így Bennünket annak a híre, hogy sok püspöktestvérünk azért, mert szívből gondját viseli a nyájnak, mint példaképe⁶⁶ és a hit rábízott szent kincsét⁶⁷ illő odaadással és hűséggel őrzi, azért, mert az emberlelekbe isteni kézzel beírt legszentebb törvények tiszteletbentartását sürgeti és a reábízott nyáját a legfőbb Pásztor példájára védelmezi a ragadozó farkasoktól, üldözést és zaklatásokat szenved nem is csak saját személyében, hanem – ami számukra még kegyetlenebb és fájdalmasabb – a gondviselésére bízott nyáját, apostoli munkája segítőtársait, sőt még az Istennek szentelt szüzeket illetően is. Ezt a jogtalanságot Mi Magunkra nézve is sérelmesnek tartjuk, és ezért megismételjük halhatatlan emlékű elődünk, Nagy Szent Gergely súlyos veretű szavait: A Mi becsületünk az egyetemes Egyház becsülete; a Mi becsületünk Testvéreinknek erős támasza; és akkor részesülünk Mi csakugyan megbecsülésben, ha egyiküknek sem tagadják meg az őt megillető tiszteletet.⁶⁸

c) Kölcsönös segítség által

Nem kell azonban azt gondolni, hogy Krisztus, a Fej, minthogy oly magasan áll fölöttünk, nem szorul rá a Test segítségére. Erről a titokzatos Testről is áll ugyanis, amit Szent Pál az emberi testről állít: „Nem mondhatja a fő a lábaknak: nincs rátok szükségem”.⁶⁹ Az egészen nyilvánvaló, hogy a keresztények mindenképp rászorulnak az isteni Megváltó segítségére, mert ő maga mondta: „Nálam nélkül semmit sem tehettek”,⁷⁰ és mert az Apostol tanítása szerint, e titokzatos Test minden növekedése a maga épülésére Krisztustól, a Főtől ered.⁷¹ Azonban bármily csodálatosnak látsszék is, Krisztusról is azt kell tartanunk, hogy szüksége van tagjaira. Éspedig először is azért, mert Jézus Krisztus személyét a Pápa képviseli, akinek, hogy össze ne roskadjon főpásztori hivatalának terhe alatt, számos segítőtárssal kell megosztania gondjait, és mindennap szüksége van az egész Anyaszentegyház együttes imáinak támogatására. Továbbá Üdvözítőnk, amennyiben saját maga láthatatlanul kormányozza az Egyházat, a Megváltás művének végrehajtásában titokzatos Testének tagjait is segítségül akarja hívni. Ez azonban nem azért van így, mintha ő rászorulna erre, vagy erői elégtelenek volnának, hanem mert Jegyesének nagyobb megtiszteltetése céljából, ő maga így rendelkezett. Míg ugyanis kereszthalálával a Megváltás felbecsülhetetlen kincsét Egyházának ajándékozta annak közreműködése nélkül, addig e kincs szétosztásának megszentelő művét nemcsak megosztja tiszta Jegyesével, hanem úgy akarja, hogy ez bizonyos szempontból az ő munkájának is gyümölcse legyen. Félelmetesen nagy misztérium, és soha eleget nem elmélkedhetünk róla, hogy sok-sok ember üdvözülése a titokzatos Krisztustest tagjainak imáitól és e célból önkéntesen vállalt vezekléseitől függ és attól a közreműködéstől, mellyel a lelkipásztorok valamint a hívek, főleg a családapák és családanyák isteni Üdvözítőnknek tartoznak.

⁶⁴ Vö. Cod. Iur. Can., can. 329, 1.

⁶⁵ 1Krón 16,22; Zsolt 104,15.

⁶⁶ Vö. 1Pét 5,3.

⁶⁷ Vö. 1Tim 6,20.

⁶⁸ Vö. Ep. ad Eulog., 30: Migne, P. L., LXXVII. 933.

⁶⁹ 1Kor 12,21.

⁷⁰ Jn 15,5.

⁷¹ Vö. Ef 4,16; Kol 2,19.

Most azonban még három további, egymás közt szorosan összefüggő érvet kell csatolnunk az előbbiekhöz, amelyek alapján, Krisztus Urunkat szociális Teste Fejének kell tekintenünk.

d) Hasonlóságuk által

A Fej és a test egymáshoz igazodó jellegéből indulunk ki, amely azonos természetük velejárója. Ezzel kapcsolatban tudnunk kell, hogy természetünk, bár alsóbbrendű az angyalokénál, Isten jósága folytán mégis felülmúlja azt: „Krisztus ugyanis, mint Szent Tamás mondja, az angyalok Feje. Mert Krisztus embersége szerint is az angyalok fölött áll... Továbbá, mint ember, megvilágosítja az angyalokat és hatással van rájuk. A természet hasonlóságának szempontjából azonban Krisztus nem Feje az angyaloknak, mert nem az angyalokat emelte magához, hanem – az Apostol szerint – Ábrahám ivadékát”.⁷² És Krisztus nemcsak hogy felkarolta természetünket, hanem vérrokonunkká is lett, törekeny, szenvedésre alkalmas és halandó testében. De ha az Ige „kiüresítette önmagát, a szolga alakját véve föl”,⁷³ ezt azért is művelte, hogy test szerinti testvéreit az isteni természet részeseivé tegye⁷⁴ a földi számkivetésben a megszentelő kegyelem, az égi hazában pedig az örök boldogság által. Azért akart ugyanis az Örök Atya Egyszülöttje emberfiává lenni, hogy hasonlók lehessünk az Isten Fiának formájához,⁷⁵ és megújuljunk Teremtőnk képmásának megfelelően.⁷⁶ Mindazok tehát, akik a keresztény névvel dicsekednek, ne csak úgy tekintsenek isteni Üdvözítőnkre, mint minden erény kimagasló és legtökéletesebb példaképeire, hanem a bűnök gondos kerülésével és az életszentségre való odaadó törekvéssel úgy juttassák magatartásukkal kifejezésre tanítását és életét, hogy amikor majd megjelenik az Úr, hasonlók legyenek hozzá a dicsőségben és lássák őt, amint van.⁷⁷

Miként pedig az egyes tagokra nézve azt kívánja Krisztus, hogy öhozzá hasonlítsanak, úgy kívánja ezt az Egyház egész Testére vonatkozólag is. És ez tényleg megvalósul, amikor az Egyház Alapítója nyomdokain haladva tanít, kormányoz, és az isteni áldozatot bemutatja. Az Egyház továbbá az evangéliumi tanácsok felkarolásával a Megváltó szegénységét, engedelmességét és szüzességét is kifejezésre juttatja önmagán. A sok és különféle szerzetesi intézményével, amelyek drágakövekként ékesítik, bizonyos tekintetben magát Krisztust állítja elénk, amint a hegyen szemlélődő imába merül, amint a néphez beszél, betegeket és sebesülteket gyógyít, bűnösöket vezet jó útra, vagy amint mindenkiel jót cselekszik. Nem csoda tehát, ha az Egyháznak is, amíg csak ezen a földön időzik, Krisztus példájára üldözéseket, zaklatásokat, fájdalokat kell elszenvednie.

e) Teljessége révén

Továbbá az Egyház Fejének kell Krisztust tekintenünk azért is, mert ő áll első helyen a természetfeletti adományok teljessége és tökéletessége dolgában, és ebből a teljességből merít titokzatos Teste is. Mert ahogy – mint több egyházatya megjegyzi – halandó testünk feje is minden érzékszervvel rendelkezik, míg többi tagjainknak csak a tapintásban van része, úgy a keresztény társadalom minden erénye, adománya és karizmája is a legtökéletesebben annak Fejében, Krisztusban található meg. „Mert úgy tetszett, hogy őbenne lakozzék minden teljesség.”⁷⁸ Őt ékesítik a személyes egységgel járó égi adományok: benne lakik ugyanis a

⁷² Comm. in ep. ad Eph., cap. 1, lect. 8; Zsid 2,16–17.

⁷³ Fil 2,7.

⁷⁴ Vö. 2Pét 1,4.

⁷⁵ Vö. Róm 8,29.

⁷⁶ Vö. Kol 3,10.

⁷⁷ Vö. 1Jn 3,2.

⁷⁸ Kol 1,19.

Szentlélek minden elgondolhatónál nagyobb teljessége. Ő kapott „hatalmat minden test fölött”;⁷⁹ túlaradó bőségben van meg benne „a bölcsességnek és tudománynak minden kincse”.⁸⁰ Az Isten színről színre való látásából eredő ismeret is oly mértékben érvényesül őbenne, hogy átfogóképesség és tisztánlátás szempontjából egyaránt messze túlszárnyalja a mennyország minden angyalának és szentjének ilyen tudását. És végül annyira tele van malaszttal és igazsággal, hogy mindnyájan kimeríthetetlen teljességéből vettünk.⁸¹

f) Befolyása által

Jézus legkedveltebb tanítványának e szavai elvezetnek bennünket a végső ok kifejtéséhez, amely egészen kiváló módon bizonyítja, hogy Krisztus Urunkat titokzatos Teste Fejének kell tekintenünk. Amint ugyanis fejünkből mennek szét az idegszálak testünk minden ízébe, és így nyernek azok érző és mozgási képességet, úgy bocsátja Üdvözítőnk is Egyházába erejét, azt az erőt, amely az isteni dolgok világosabb ismeretét és szomjasabb vágyát kelti a keresztények lelkében. Tőle árad az Egyház testébe minden fény, amely isteni megvilágosítást hoz híveinek, és minden kegyelem, amely által szentek lesznek, miként szent ő maga is.

Megvilágosítással

Krisztus fényt áraszt az egész Egyházra; számtalan bizonyítékot találunk erre a Szentírásban és a Szentatyáknál egyaránt. „Istent soha senki nem látta; az egyszülött Fiú, ki az Atya kebelén vagy, ő jelenté ki.”⁸² Mint aki az Istentől jött tanítóul,⁸³ hogy bizonyoságot tegyen az igazságról,⁸⁴ az Apostolok fiatal Egyházát úgy elárasztotta fényességével, hogy az Apostolfejedelem felkiáltott: „Uram, kihez mennénk? Az örök élet igéi nálad vannak”;⁸⁵ úgy segítette az Evangélistákat az égből, hogy Krisztus tagjaiként jegyezték le azt, amit a Fő sugalmazása folytán megismertek.⁸⁶ És számunkra, akik itt e földi számkivetésben töltjük napjainkat, ő a hit szerzője; ő lesz bevezetője is a mennyei hazában.⁸⁷ Ő az, aki a hit világosságát árasztja a hívekre; ő az, aki a lelkipásztorokat és hittudósokat, elsősorban pedig földi Helytartóját a tudomány, értelem és bölcsesség felsőbb, isteni adományaival elhalmozza, hogy a hit drága kincsét hűséggel őrizzék, bátran védelmezzék, buzgó odaadással magyarázzák és istápolják; ő az végül, aki az Egyház zsinatait láthatatlanul vezeti és megvilágosítja.⁸⁸

Megszenteléssel

Krisztus az életszentség szerzője és létrehozója. Nem lehetséges ugyanis semmiféle üdvösséges cselekedet, amely nem őbelőle, mint legfőbb forrásból eredne. „Nálam nélkül – mondja – semmit sem tehettek.”⁸⁹ Ha elkövetett bűneink miatt lelki fájdalom és bánkódás ébred bennünk, ha fiúi félelem és Istenben bízó remény hozzá fordítja szívünket, mindig ő az,

⁷⁹ Vö. Jn 17,2.

⁸⁰ Kol 2,3.

⁸¹ Vö. Jn 1,14–16.

⁸² Vö. Jn 1,18.

⁸³ Vö. Jn 3,2.

⁸⁴ Vö. Jn 18,37.

⁸⁵ Vö. Jn 6,68.

⁸⁶ Vö. Szent Ágoston, De cons. evang., I, 35, 54: Migne, P. L., XXXIV, 1070.

⁸⁷ Vö. Zsid 12,2.

⁸⁸ Vö. Alexandriai Szent Cirill, Ep. 55 de Symb.: Migne, P. G., LXXVII, 293.

⁸⁹ Vö. Jn 15,5.

aki erejével vezet bennünket. A kegyelem és dicsőség az ő kimeríthetetlen bőségéből ered. Üdvözítőnk főként titokzatos Testének kiválóbb tagjait szüntelenül elhalmozza a tanács, erősség, istenfélelem és jámborság adományával, hogy az egész Test napról-napra mindinkább gyarapodjék életszentségben és feddhetetlenségben. És amikor az Egyház Szentségeit látható szertartással kiszolgáltadják, azok hatását ő maga hozza létre a lelkekben.⁹⁰ Ugyancsak ő az, aki a megváltottakat saját testével és vérével táplálva lecsillapítja a lélek nyugtalan, háborgó indulatait; ő az, aki gyarapítja a kegyelmet és a lélekre, valamint a testre váró dicsőséget előkészíti. És nemcsak azért kell mondanunk, hogy isteni jóságának e kincseiben részesíti titokzatos Teste tagjait, mert ezeket az adományokat kiesdi az Örök Atyától e földön eucharisztikus áldozatával, az égben pedig mint megdicsőült áldozat sebeinek felmutatásával és imáival, hanem azért is, mert mindenegybes ember számára „Krisztus ajándékozásának mértéke szerint”⁹¹ kiválasztja, meghatározza, és kiosztja az egyes kegyelmeket. Ebből következik, hogy az isteni Megváltótól, mint legfőbb forrástól „származik a minden összekötő íz közreműködésével és mindenegybes tagra kimért tevékenységben egybeerősített és egybekötött test növekedése a maga épülésére a szeretetben”.⁹²

Krisztus fönntartja a Testet

Tömör rövidséggel előadtuk, Tisztelendő Testvérek, hogyan akarja Krisztus isteni teljességéből Egyházára árasztani bőséges adományait, hogy az minél hasonlóbb legyen öhozzá. Mindez igen jelentős mértékben hozzájárul a harmadik érv kifejtéséhez, amelyből szintén megállapítást nyer, miért viseli az Egyház szociális Teste Krisztus nevét: azért, mert Üdvözítőnk maga tartja fenn isteni módon az általa alapított társaságot.

Miként Bellarmin finom éleslátással megállapítja,⁹³ ezt a Krisztus Teste elnevezést, nem csupán abból kell magyarázni, hogy Krisztust misztikus Teste Fejének kell tartanunk, hanem abból is, hogy úgy tartja fenn az Egyházat, és valamiképp úgy él benne az Egyházban, hogy az Krisztusnak mintegy második énjét alkotja. Ezt állítja a Korintusiakhoz írt levelében a népek Apostola, midőn az Egyházat minden hozzáadás nélkül „Krisztus”-nak nevezi,⁹⁴ ebben voltaképpen magát a Mestert követve, aki így szólt hozzá a magasból, mikor az Egyházat üldözte: „Saul, Saul, miért üldözesz engem?”⁹⁵ Sőt ha hihetünk Nyssai Szent Gergelynek, az Apostol gyakrabban is „Krisztus”-nak nevezi az Egyházat,⁹⁶ és ismeritek, Tisztelendő Testvérek, Szent Ágoston mondását: „Krisztus hirdeti a Krisztust”.⁹⁷

a) Jogi küldetés által

Nem úgy kell azonban érteni ezt a gyönyörű elnevezést, mintha az a felfoghatatlan kapcsolat, amellyel az Isten Fia meghatározott emberi természetet vett magára, az egész Egyházára kiterjedne, hanem azt jelenti, hogy Üdvözítőnk legsajátosabb javait úgy közli az Egyházzal, hogy ez Krisztus képmását egész látható és láthatatlan életműködésében a lehető legtokéletesebben kifejezésre juttatja. Az úgynevezett jogi küldetés által ugyanis, amellyel az

⁹⁰ Vö. Szent Tamás, III, q. 64, a. 3.

⁹¹ Ef 4,7.

⁹² Ef 4,16; vö. Kol 2,19.

⁹³ Vö. De Rom. Pont., I, 9; De Concil., II, 19.

⁹⁴ Vö. 1Kor 12,12.

⁹⁵ Vö. ApCsel 9,4; 22,7; 26,14.

⁹⁶ Vö. Nüsszai Szent Gergely, De vita Moysis: Migne, P. G., XLIV, 385.

⁹⁷ Vö. Serm., CCCLIV, 1: Migne, P. L., XXXIX, 1563.

isteni Megváltó Apostolait úgy küldötte a világba, miként őt magát az Atya,⁹⁸ ő maga az, aki az Egyház révén keresztel, tanít, kormányoz, old és köt, felajánlja és bemutatja az áldozatot.

b) Krisztus lelke által

Azzal a magasabbrendű, egészen benső és megfoghatatlan közléssel pedig, amelyet főntebb a Fejnek a tagokra való hatását tárgyalva említettünk, Krisztus Urunk Egyházát a maga fensőbb életével élteti, annak egész Testét a maga isteni erejével átjárja, és úgy táplálja, úgy tartja fenn a Testben elfoglalt helyük szerint az egyes tagokat, ahogyan a szőlőtő táplálja és teszi gyümölcsözővé a vele összenőtt szőlővesszőket.⁹⁹

Ha figyelmes megfontolás tárgyává tesszük ezt a Krisztustól adott erőt és életforrást, ahogy abból minden adomány és teremtett kegyelem fakad, könnyen észrevevesszük, hogy ez nem más, mint a Vigasztaló Szentlélek, aki az Atyától és Fiútól származik, és akit különösképpen is „Krisztus Lelkének” vagy „a Fiú Lelkének” mond a Szentírás.¹⁰⁰ A kegyelem és igazság ez isteni Lelkével töltötte el ugyanis az Isten Fia már a szeplőtelen Szűz méhében a maga emberi lelkét; az a Lélek lakozik gyönyörűséggel jóságos Megváltónk emberi lelkében, mint legkedveltebb templomában; ezt a Lelket érdemelte ki számunkra Krisztus a keresztfán kiontott vérével; ezt adta az Apostolokra lehelve Egyházának a bűnök bocsánatára.¹⁰¹ És egyedül Krisztus az, aki nem mértékkal kapta ezt a Lelket,¹⁰² míg a misztikus Test tagjai csakis Krisztus adományozásának mértéke szerint részesülnek benne magának Krisztusnak teljességéből.¹⁰³ És miután Krisztus megdicsőült a keresztfán, Lelke túláradó bőségben tölti el az Egyházát, hogy az, valamint minden egyes tagja napról-napra mindinkább hasonló legyen Üdvözítőnkhez. Krisztus Lelke tett bennünket Isten fogadott fiaivá,¹⁰⁴ hogy egykor majd „mindnyájan fedetlen arccal szemlélvén az Úr dicsőségét, ugyanazon képmássá változzunk át dicsőségről dicsőségre”.¹⁰⁵

c) ... Mely a misztikus test lelke

Krisztus e Lelkének, mint láthatatlan princípiumnak kell tulajdonítanunk a Test összes részeinek kapcsolatát is egymással éppúgy, mint fenséges Fejünkkel, mert az egész Szentlélek lakozik a Fejben, az egész a Testben, az egész minden egyes tagban. Ezeket azonban különböző módon részesíti segítő jelenlétében, különböző tisztségeik és kötelességeik szerint, lelki egészségük nagyobb vagy kisebb fokának megfelelően. Neki, az ő életadó égi leheletének köszönhető minden életműködés a Test valamennyi részében, sőt maga az üdvösség is. Ő az, aki bár maga is jelen van és isteni módon működik minden egyes tagban, mindazonáltal az alárendeltekben fellebvalóik útján is működik; ő végül az, aki kegyelmének közlésével Egyházának szüntelen gyarodását biztosítja, de nem hajlandó megszentelő kegyelmével a Testtől teljesen elszakadt tagokban lakozni. Jézus Krisztus Lelkének ezt a jelenlétét és működését Bölcs Elődünk, a halhatatlan emlékü XIII. Leó pápa „Divinum illud” kezdetű körlevelében e tömör rövidségű szavakban foglalta össze: „Elég annyit mondanunk, hogy míg Krisztus az Egyház Feje, a Szentlélek Lelke az Egyháznak”.¹⁰⁶

Ha pedig már nem önmagában, hanem a belőle származó teremtett hatásokban szemléljük azt az életerőt, amellyel Alapítója az egész keresztény közösséget fenntartja, úgy azt azok az

⁹⁸ Vö. Jn 17,18; 20,21.

⁹⁹ Vö. XIII. Leó, Sapientiae Christianae: A. S. S. XXII, 392; Satis Cognitum: uo., XXVIII, 710.

¹⁰⁰ Róm 8,9; 2Kor 3,17; Gal 4,6.

¹⁰¹ Vö. Jn 20,22.

¹⁰² Vö. Jn 3,34.

¹⁰³ Vö. Ef 1,8; 4,7.

¹⁰⁴ Vö. Róm 8,14–17; Gal 4,6–7.

¹⁰⁵ Vö. 2Kor 3,18.

¹⁰⁶ A. S. S. XXIX, p. 650.

égi jótétemények alkotják, amelyeket Megváltónk a Szentlélekkel együtt nyújt Egyházának, és a Szentlélekkel együtt hoz létre mint felsőbb megvilágosító és mint az életszentség létrehozója. Az Egyház tehát éppúgy, mint mindenegyes szent tagja, magára alkalmazhatja az Apostol e szavait: „Élek, pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem”.¹⁰⁷

Krisztus a Test Üdvözítője

Mindaz, amit a „titokzatos Fejről”¹⁰⁸ mondtunk, hiányos maradna, ha legalább néhány szóval nem érintenénk az Apostol e mondatát: „Krisztus az Egyház Feje: ő az Üdvözítője Testének”.¹⁰⁹ E szavak adják ugyanis meg az utolsó érvet, amiért az Egyház Teste Krisztus nevét viseli. Krisztus tudniillik e Test isteni Üdvözítője. Hiszen teljes joggal hívják őt a szamaritánusok a „világ Üdvözítőjének”,¹¹⁰ sőt kétségtelenül azt kell mondani, hogy ő „mindenkinek Üdvözítője”, bár hozzá kell tenni Szent Pállal: „különösen a híveké”.¹¹¹ Egyházának tagjait ugyanis sokkal inkább, mint bárki más tulajdon vére által szerezte meg.¹¹² Nem szükséges azonban ezt bővebben kifejtenünk, tekintve, hogy főntebb bővebben írtunk már arról, hogy az Egyház a kereszten született meg, valamint hogy Krisztus a világosság és szentség forrása, és titokzatos Testének fenntartója; ellenben annál inkább szükséges, hogy mindnyájan szüntelenül hálát adva Istennek, alázatos és odaadó lelkiülettel elmélkedjünk róla. Amit pedig Üdvözítőnk egykor a kereszten függve elkezdett, azt a mennyei boldogságban is szakadatlanul folytatja: „A mi Fejünk, mondja Szent Ágoston, közbenjár érettünk: egyes tagokat magához fogad, másokat megostoroz, tisztít vagy vigasztal, egyeseket teremt, másokat hív, vagy visszahív, egyeseket javít, másoknak épségét adja vissza”.¹¹³ A mi dolgunk pedig az, hogy segítsük Krisztust ebben az üdvözítő tevékenységben, mint akik általa és benne üdvözülünk és üdvözítünk másokat.¹¹⁴

Az Egyház Krisztus „misztikus” Teste

Térjünk át már most, Tisztelendő Testvérek, annak a kifejtésére és megvilágítására, hogy Krisztus Testét, az Egyházat misztikusnak, azaz titokzatosnak kell nevezni. Ezt a több régi írónál használatos elnevezést több pápai irat helybenhagyja. És nem is csak egy ok szól e kifejezés mellett. Ez által ugyanis az Egyház szociális Testét, amelynek Krisztus a Feje és Vezetője, egyrészt az Ő fizikai testétől különböztetjük meg, amelyet a Szűzanyától vett, mely most az Atya jobbán ül és az Eucharisztia fátyla mögött rejtőzik; másrészt pedig, ami a mostani tévedések miatt még fontosabb, megkülönböztetjük minden más testtől is, legyen az akár fizikai, akár erkölcsi jellegű.

A misztikus test és a fizikai test

Míg ugyanis a természetes testben az egység elve úgy fűzi egybe a részeket, hogy azok közül egynek sem lehet saját, önálló léte, addig a titokzatos testben bármennyire is benső az összekötő erő, mégis csak úgy kapcsolja egymáshoz a tagokat, hogy mindegyikük teljes és

¹⁰⁷ Gal 2,20.

¹⁰⁸ Vö. Szent Amrus, De Elia et ieiun., 10, 36–37 és In Psalm. 118. serm. 20, 2: Migne, P. L., XIV, 710 és XV. 1483.

¹⁰⁹ Ef 5,23.

¹¹⁰ Jn 4,42.

¹¹¹ Vö. 1Tim 4,10.

¹¹² ApCsel 20,28.

¹¹³ Enarr. in Ps., LXXXV, 5: Migne, P. L., XXXVII, 1085.

¹¹⁴ Alexandriaei Kelemen, Strom., VII, 2: Migne, P. G., IX, 413.

sajátos személyiséggel rendelkezik. Ehhez járul, hogy az egész és az egyes tagok közti kölcsönös viszonyt tekintve valamennyi fizikai élő testben az egyes tagok végeredményben mind csak az egész szervezet javát szolgálhatják; az emberek közt fennálló bármely társas tömörülésnek viszont, a tagok személyi jellege folytán, végsőképp, mint legtávolabbi hasznossági célra, minden egyes tag javára kell törekednie. Tehát – hogy újból tárgyunkra térjünk, – miként az Örök Atyának Fia mindnyájunk örök üdvösségéért szállott alá az égből, éppúgy a halhatatlan lelkek boldogságának biztosítása és elérése céljából létesítette és töltötte el isteni Lélekkel az Egyház Testét is, amint az Apostol mondja; „Mert minden a tiétek, ti pedig Krisztuséi vagytok; Krisztus meg az Istené.”¹¹⁵ Az Egyház ugyanis a hívek javára alakult, de épp ezáltal az Istennek, és akit ő küldött, Krisztus Jézusnak dicsőségére van rendelve.

A misztikus test és a merő erkölcsi test

Ha a titokzatos testet az ún. morális, azaz erkölcsi testtel hasonlítjuk össze, akkor is meg kell állapítanunk, hogy nem valami csekély, sőt igen súlyos és nagyjelentőségű eltérés mutatkozik közöttük. Az erkölcsi testületben ugyanis nincs más egyesítő tényező, mint a közös cél és az erre irányuló összefogás a tekintély révén, míg abban a titokzatos testben, amelyről tárgyalunk, ehhez az összefogáshoz más belső egyesítő tényező járul, mely valósággal jelen van és erőt képvisel az egész szervezetben éppúgy, mint annak egyes részeiben, és kimagasló természeténél fogva messze fölülmúlja minden fizikai test vagy erkölcsi testület egyesítő erejét. Ez a tényező, mint fentebb mondtuk, nem a természetes, hanem a természetfölötti rendhez tartozik, sőt önmagát tekintve végtelen és nem teremtett dolog: maga az Isten Lelke, aki mint Szent Tamás mondja, „mint egyetlen és ugyanaz az egész Egyházat betölti és egyesíti”.¹¹⁶

A jogi Egyház és a szeretet Egyháza

E szó igazi jelentése tehát elménkbe idézi, hogy az Egyház, amelyet a maga nemében tökéletes társaságnak kell tekinteni, nem csupán jogi és szociális tényező, valamint viszonyok összessége. Sokkal felsőbbrendű ugyanis, mint bármely más emberi közösség,¹¹⁷ és annyira felette áll ezeknek, mint amennyire a kegyelem a természetet, az örökkévaló dolgok a mulandókat meghaladják.¹¹⁸ Világos, hogy az ilyen közösségeket, különösen az államot, nem szabad megvetni, vagy lebecsülni. De az Egyház nem tartozik egészen ezeknek a közületeknek a sorába, aminthogy az egész ember sem csupán halandó test.¹¹⁹ Igaz ugyan, hogy azok a jogi elvek, melyek az Egyháznak mintegy támaszai, sőt összetevői, isteni, – Krisztustól nyert – alkotmányában gyökereznek, és hasznosak természetfeletti célja elérésére, mégis Megváltónk Lelke az, aki által a keresztények társasága messze fölülmúlja az egész természetet, és aki mint az összes kegyelmek, ajándékok, lelki adományok forrása, az Egyházat állandóan bensőleg áthatja és benne működik. Halandó testünk szervezete is csodálatos alkotása a Teremtőnek, mégis messze elmarad lelkünk magas méltósága mögött; éppen így a keresztény közösség szociális építménye is dicsőségére válik az isteni Építőmester bölcsességének, mégis mindenképpen alsóbbrendűnek mutatkozik, ha az azt díszítő és éltető lelki adományokkal, vagy éppen azok isteni Forrásával vetjük össze.

¹¹⁵ 1Kor 3,23; XI. Pius, Divini Redemptoris enciklika: A. A. S., 1937, p. 80.

¹¹⁶ De Veritate, q. 29, a. 4, c.

¹¹⁷ Vö. XIII. Leó, Sapientiae Christianae: A. S. S., XXII p. 392.

¹¹⁸ Vö. XIII. Leó, Satis Cognitum: A. S. S., XXVIII, p. 724.

¹¹⁹ Uo. p. 710.

Abból, amit hozzátok intézett iratunkban eddig kifejteni törekedtünk, Tisztelendő Testvérek, világosan kitűnik, milyen súlyosan tévednek azok, akik az Egyházat önkényesen rejtett, láthatatlan közösségnek gondolják; de azok is csalódnak, akik úgy vélekednek, hogy az Egyház csupán emberi intézmény, melyet csak a fegyelem, a külső szertartások tartanak össze, de nem forrása természetfölötti életnek.¹²⁰ Éppen ellenkezőleg, amint Krisztust, az Egyház Fejét és mintaképét nem látjuk egészében, ha csupán látható emberi természetét vizsgáljuk, vagy ha kizárólag láthatatlan isteni természetét vesszük figyelembe, mert hiszen az egy Krisztus két természetben és két természet szerint él: így áll a dolog titokzatos Testével is.¹²¹ Hiszen éppen azért vett föl az Isten Igéje szenvedésre képes emberi természetet, hogy látható közösséget alapítson, azt isteni vérevel megszentelhesse és így „látható kormányzás útján vezesse vissza az embert a láthatatlan javakhoz”.¹²² Azért fájlaljuk és elítéljük azoknak a gyászos tévedését is, kik a maguk ábrándja szerint alkotják meg az Egyház képét, és azt csupán szeretetből táplálkozó, szereteten alapuló közösségnek tartják, és ezzel megvetően állítják szembe azt, amit jogi Egyháznak neveznek. De teljesen tévesen teszik ezt a megkülönböztetést. Nem veszik ugyanis észre, hogy mikor isteni Megváltónk tökéletes, minden jogi és szociális elemmel ellátott társulattá akarta tenni az embercsoportot, melyet megalapított, akkor ugyanaz a cél vezette, mint mikor úgy intézkedett, hogy a Vigasztaló Lélek mennyei kegyelmekkel és adományokkal gazdagítsa azt, az a cél ti., hogy üdvhozó megváltásának műve maradandó legyen a földön.¹²³ Igaz ugyan, hogy az Örök Atya a „szeretett Fia országának”¹²⁴ szánta, de azt is akarta, hogy ebben az országban a hívők teljesen alávéssék értelmüket és akaratukat¹²⁵ és alázatos, engedelmes lélekkel csatlakozzanak ahhoz, ki érettük „engedelmes lett a halálig”.¹²⁶ Tehát semmi igazi ellentét vagy ellenmondás sem lehetséges a között, amit a Szentlélek érzékfölötti szerepének mondanak, és a pásztorok és tanítók Krisztustól kapott jogi hivatala között. Sőt a kettő inkább kiegészíti, tökéletesíti egymást, mint bennünk a test meg a lélek. Hiszen ugyanattól ered mind a kettő; az isteni Üdvözítőtől, aki nem csak azt mondotta, midőn tanítványaira lehelte: „Vegyétek a Szentlelket”,¹²⁷ hanem azt is világosan kijelentette: „amint engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket”¹²⁸ és aztán: „Aki titeket hallgat, engem hallgat”.¹²⁹

Ha az Egyházban is megnyilatkozik embervoltunk gyarlósága, azt nem jogi szervezete rovására kell írunk; hanem annak kell tulajdonítani, hogy, sajnos, mindenegyes emberben megvan a rosszra való hajlam, és így a misztikus Test magasabb rangú tagjaiban is megtűri azt a Test Alkotója, hogy próbára tegye a nyáj és a pásztorok erényét, és mindenkiben gyarapodjék a keresztény hit érdeme. Mint föntebb mondtuk, Krisztus nem akarta kizárni a bűnösöket a közösségből, melyet alapított; ha tehát lelki betegségben sínylődik valamelyik tag, ez nem arra ok, hogy az Egyház iránti szeretetünk csökkenjen, hanem inkább arra, hogy tagjai iránt való szánalmunk növekedjék.

A szentségekben, melyekkel szüli, táplálja gyermekeit, már szeplőtelenül tündöklük ez a jószágos anya; sértetlen a hitben, melyet mindenkor romlatlanul őriz, a törvényekben, melyekkel mindenkit kötelez, és az evangéliumi tanácsokban, melyekkel buzdít; nem fogyatkozott meg azokban az ajándékokban és lelki adományokban sem, melyek által

¹²⁰ Uo. p. 710.

¹²¹ Uo. p. 710.

¹²² Szent Tamás, De veritate, q. 29, a. 4, a. 3.

¹²³ I. Vatikáni zsinat, Sess. IV, Const. dogm. de Eccl. prol.

¹²⁴ Kol 1,13.

¹²⁵ I. Vatikáni zsinat, Sess. III, Const. de fide cath., cap. 3.

¹²⁶ Fil 2,8.

¹²⁷ Jn 20,22.

¹²⁸ Jn 20,21.

¹²⁹ Lk 10,16.

kimeríthetetlen termékenységgel¹³⁰ szüli a vértanúk, szüzek, hitvallók seregét. Nem róhatjuk hibájául, hogy vannak erőtlén, sebesült tagjai is, hiszen ezek nevében maga is mindennap kérleli az Istent: „bocsásd meg a mi vétkeinket”, és lelkünk gyógyítását késlekedés nélkül, anyai erős lélekkel vállalja.

Midőn tehát Jézus Krisztus misztikus Testéről beszélünk, e szó jelentése hathatós intés számunkra. Ez az intelem visszhangzik felénk Szent Leó szavában: „Ismerd meg, keresztény, méltóságodat, és ha az isteni természetben lettél részes, ne ess vissza előbbi alacsony sorodba hozzád nem illő élet által. Emlékezzél meg róla, milyen Főnek és milyen Testnek vagy tagja”.¹³¹

¹³⁰ Vö. I. Vatikáni zsinat, Sess. III, Const. de fide cath., cap. 3.

¹³¹ Serm., XXI, 3; Migne, P. L., LIV, 192–193.

Második rész: A hívek kapcsolata Krisztussal

Szenteljünk különösképpen néhány szót, Tisztelendő Testvérek, Krisztussal való kapcsolatunknak az Egyház testében. Joggal mondja Szent Ágoston,¹³² hogy olyan nagy, titokzatos és isteni dolog ez a kapcsolat, hogy éppen ezért sokan gyakran félreértik, félremagyarázzák. Mindenek előtt nyilvánvaló, hogy ez a kapcsolat igen szoros. A Szentírás a tiszta házastársi viszonyhoz, a szőlőtő és a szőlővessző egységéhez, meg testünk szervezetéhez hasonlítja.¹³³ Olyan benső ez a viszony, hogy az Apostol szava szerint „Ő (Krisztus) a testnek, az Egyháznak a feje”,¹³⁴ és a legrégebbi Szentatyák műveiből is állandóan kicsendül az a tanítás, hogy az isteni Megváltó szociális testével egy misztikus személyt képez, vagy amint Szent Ágoston mondja: az egész Krisztust.¹³⁵ Sőt, Üdvözítőnk maga is összehasonlítja ezt az egyesülést azzal a csodálatos egységgel, mely által a Fiú az Atyában van, és az Atya a Fiúban.¹³⁶

Jogi és társadalmi kötelékek

Krisztussal és Krisztusban való egybekapcsolódásunk elsősorban abban áll, hogy mivel a keresztény közösség – Alapítójának szándéka szerint – tökéletes társadalmi, azaz szociális Test, szükségképpen összes tagjai összekapcsolódnak a közös cél által, amelyben mindnyájan egyetértenek. Kétségtelen, hogy minél nemesebb a cél, amelyre törekszenek, minél istenibb a forrás, amelyből az ered, annál kiválóbb az egység. Márpedig a legmagasztosabb cél: a Test tagjainak állandó megszentelődése Isten és a Bárány dicsőségére, aki megöletett.¹³⁷ A forrás pedig legistenibb: nemcsak az Örök Atya elhatározása, nemcsak Üdvözítőnk kegyes akarata, hanem a Szentlélek ihletése is, mellyel értelmünket és akaratunkat ösztökéli. Mert ha a legcsekélyebb üdvösséges cselekedetre sem vagyunk képesek a Szentlélek nélkül, hogyan törekedhetne egy akarattal a hármasság Egy Isten dicsőségére minden nép, minden faj megszámlálhatatlan sokasága annak ereje nélkül, kit az Atya és Fiú leheli örök egy szerelmével?

Mondottuk, hogy Krisztus e szociális Testének, Alkotója akarata szerint, láthatónak kell lennie. Így szükséges, hogy a tagok egysége külsőleg is megnyilvánuljon, amennyiben egy hitet vallanak, ugyanazokkal a szentségekkel élnek, ugyanabban az áldozatban vesznek részt, és szorgosan megtartják ugyanazokat a törvényeket. Azonkívül az is elengedhetetlenül szükséges, hogy mindenki előtt szembeszökően kitűnjék a legmagasabb Fő, aki hatékonyan irányítja kitűzött célja felé a tagok egymást kölcsönösen segítő tevékenységét: Jézus Krisztus földi Helytartója. Mert ahogy elküldte az isteni Megváltó az igazság Vigasztaló Lelkét, és azt a szerepet adta neki,¹³⁸ hogy az Egyház titkos kormányzását vegye kézbe, Péternek és utódainak viszont azt hagyta meg, hogy a földön képviseljék személyét s látható módon is vezessék a keresztény közösséget.

¹³² Vö. Szent Ágoston, *Contra Faust.*, 21, 8: Migne, P. L., XLII, 392.

¹³³ Vö. *Ef* 5,22–23; *Jn* 15,1–5; *Ef* 4,16.

¹³⁴ *Kol* 1,18.

¹³⁵ Vö. *Enarr. in Ps.*, XVII, 51 és XC, II, 1: Migne, P. L., XXXVI, 154 és XXXVII, 1159.

¹³⁶ *Jn* 17,21–23.

¹³⁷ *ApCsel* 5,12–13.

¹³⁸ Vö. *Jn* 14,16.26.

Teológiai erények

Ezek a jogi kapcsolatok már magukban véve is messze fölülmúlják a legkiválóbb emberi társulatok kötelékeit is; mégis szükségképpen ezekhez járul az egységnek egy másik tényezője, az a három erény, melyek legszorosabban egyesítenek bennünket Istennel; a keresztény hitre, reményre, és szeretetre gondolunk. Mert hiszen, amint az Apostol mondja „egy az Úr, egy a hit”,¹³⁹ az a hit ti., mellyel elérjük az egyedül igaz Istent, és akit küldött, Jézus Krisztust.¹⁴⁰ A tanítvány, akit különösen szeretett Jézus, megtanít bennünket, milyen bensőképpen kapcsolódunk a hit által Istenhez: „Bárki vallja, hogy Jézus az Isten Fia, abban az Isten marad és ő az Istenben”.¹⁴¹ Éppoly szorosán kapcsol bennünket ez a keresztény hit egymáshoz és isteni Főnkhez is. Mert valahányan hiszünk, „a hitnek ugyanaz a Lelke van bennünk”,¹⁴² ugyanaz a krisztusi fény világosít meg, ugyanazon a krisztusi táplálékon nevelkedünk és ugyanaz a krisztusi tekintély és tanítói hatalom vezet minket. Ha tehát mindannyiunkban a hitnek ugyanaz a lelke él, ugyanazt az életet éljük mindannyian az Isten Fiában való hitben, aki szeretett minket és önmagát adta érettünk.¹⁴³ Így aztán Krisztus, a mi Fejünk, ha élő hitünk által magunkba fogadjuk és szívünkben lakik,¹⁴⁴ hitünknek nemcsak szerzője, hanem beteljesítője is.¹⁴⁵

Amint a hit Istenhez, mint az igazság kútfejehez kapcsol bennünket e földön, úgy a keresztény reménység erénye által Istent, mint a boldogság kútfejét kívánjuk meg. „Várva-várva a boldog reménységet, s a nagy Isten dicsőségének eljövételét”.¹⁴⁶ Közös vágy él bennünk a mennyország után, s így nem akarjuk, hogy itt maradandó városunk legyen, hanem a jövőt keressük,¹⁴⁷ és természetfölötti dicsőségre vágyódunk. Azért mondja az Apostol: „Egy test és egy lélek, amiképp hivatások egy reménységre szólnak”,¹⁴⁸ sőt Krisztus bennünk van, ami a dicsőségnek a reménye.¹⁴⁹

De ha a hit és remény kapcsolata, mely az isteni Megváltóhoz fűz bennünket misztikus Testében, fontos és nagyjelentőségű dolog, nem kevésbé fontos, nem kevésbé hatékony a szeretet köteléke sem. Mert ha a természet rendjében is mindennél többre tartjuk a szeretetet, melyből az igazi barátság származik, mit mondhatunk akkor arról a természetfölötti szeretetről, melyet maga az Isten olt lelkünkbe? „Szeretet az Isten, és aki a szeretetben marad Istenben marad és az Isten őbenne.”¹⁵⁰ Isten mintegy törvényben hozta, hogy szeretetünknek meg legyen a hatása: ha mi szeretünk, Ő is leereszkedik hozzánk viszonzszeretetével, az Evangélium szava szerint: „Ha valaki szeret engem ... Atyám is szeretni fogja őt, és hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála”.¹⁵¹ A szeretet tehát minden más erénynél szorosabban egyesít minket Krisztussal; a szeretet lángja hevítette az Egyház számtalan fiát, kik örömmel tűrték Krisztusért a gyalázatot is, és a legnagyobb nehézségekkel is győztesen szálltak szembe életük utolsó leheletéig, vérük kiontásáig. Ezért buzdít minket olyan sürgetve isteni Üdvözítőnk: „maradjatok az én szeretetemben”. És mivel elégtelen, hiábavaló az olyan

¹³⁹ Ef 4,5.

¹⁴⁰ Vö. Jn 17,3.

¹⁴¹ 1Jn 4,15.

¹⁴² 2Kor 4,13.

¹⁴³ Vö. Gal 2,20.

¹⁴⁴ Vö. Ef 3,17.

¹⁴⁵ Vö. Zsid 12,2.

¹⁴⁶ Tit 2,13.

¹⁴⁷ Vö. Zsid 13,14.

¹⁴⁸ Ef 4,4.

¹⁴⁹ Vö. Kol 1,27.

¹⁵⁰ 1Jn 4,16.

¹⁵¹ Jn 14,23.

szereket, mely nem nyilatkozik meg, nem valósul meg tettekben is, mindjárt hozzáteszi: „ha parancsaimat meg fogjátok tartani, megmaradtok szeretetemben; valamint én is megtartottam Atyán parancsait, és az ő szeretetében maradok”¹⁵²

Felebaráti szeretet

Ezzel az Isten és Krisztus iránt való szeretettel szükségképpen együtt jár a felebaráti szeretet is. Hogy is mondhatnánk, hogy szeretjük isteni Megváltónkat, ha gyűlöljük azokat, kiket Ő misztikus Testének tagjaivá fogadott és szentséges vérével megváltott? Azért int minket Krisztus szeretett tanítványa: „Ha valaki azt mondja: Szeretem az Istent és felebarátját gyűlöli, az hazug. Mert aki nem szereti testvérét, akit lát, Istent, akit nem lát, hogyan szerethetné? És ez a parancsunk van Istentől, hogy aki szereti az Istent, szeresse testvérét is”¹⁵³. Sőt azt is állíthatjuk, hogy annál inkább egyesülünk Istennel, Krisztussal, minél inkább egymásért szorgoskodó¹⁵⁴ tagjai leszünk egymásnak.¹⁵⁵ Másrészt, annál szorosabban fűz egymáshoz bennünket a szeretet, minél lángolóbb szeretettel kapcsolódunk majd Istenhez és isteni Főnkhez.

Krisztus végtelen tudással, örök szeretettel ölel magához minket

Minket pedig még a világ teremtése előtt, örök, végtelen tudással, múlhatatlan szeretettel ölelt magához. Hogy szeretetét látható és valóban csodálatos módon kinyilvánítsa, személyének egységébe felvette emberi természetünket, hogy amint a turini Szent Maximus őszinte egyszerűséggel megjegyzi: „Krisztusban a saját testünk szeressen bennünket”¹⁵⁶.

Az Egyház Krisztus „plerómája”, azaz teljessége

Azonban az a szeretetteljes ismeret, mellyel az isteni Megváltó megtestesülésének első pillanatától fogva kísért minket, minden kutató emberi elme képességét fölülmúlja; mert alig hogy méhébe fogadta az Istenanya, máris Isten boldogító látásának örvendett és ezáltal a titokzatos Test minden tagját szakadatlanul, folytonosan szemmeltartja és üdvözítő szeretetével átkarolja. Mily kegyes hozzánk az isteni Irgalom: Mily felbecsülhetetlen mérhetetlen szeretetének rendelkezése: A jászolban, a kereszten, az Örök Atya dicsőségében sokkal jobban ismeri, nagyobb szeretettel vonja magához Krisztus az Egyház minden tagját, mint az anya az ölében hordott gyermekét, jobban, mint ahogy önmagunkat ismerjük és szeretjük.

Abból, amit eddig előadtunk, könnyen érthető, Tisztelendő Testvérek, miért írja oly gyakran Pál apostol, hogy Krisztus bennünk és mi Krisztusban vagyunk. De mélyebb bizonyítékkal is megerősíti állítását. Krisztus ugyanis, amint azt fentebb részletesen kifejtettük, Lelke által van bennünk jelen. Ezt a lelket közli velünk, és úgy működik bennünk általa, hogy azt kell mondanunk: azt az isteni tevékenységet, melyet a Szentlélek a lelkekben

¹⁵² Jn 15,9–10.

¹⁵³ 1Jn 4,20–21.

¹⁵⁴ Róm 12,5.

¹⁵⁵ 1Kor 12,25.

¹⁵⁶ Serm. XXIX: Migne, P. L., LVII, 594.

kifejt, Krisztus is műveli bennünk.¹⁵⁷ „Akiben nincs meg Krisztus lelke, mondja az Apostol, az nem Krisztusé; ha azonban Krisztus bennetek van... a lélek él a megigazulás által.”¹⁵⁸

Krisztus Lelkével való egységünk azzal az eredménnyel is jár, hogy mind azok a képességek, erények és lelki ajándékok, melyek a Fejben, mint azok adományozójában kiváló módon gazdag bőségben vannak meg, az Egyház minden tagjára átszármaznak, sőt aszerint, hogy milyen fokozatot foglal el a tag Krisztus misztikus Testében, napról-napra tökéletesednek is. Így aztán az Egyház mintegy a Megváltó kiegészítése és teljessége lesz; Krisztus ugyanis minden szempontból szinte beteljesedik az Egyházban.¹⁵⁹ Ez a kifejezés magyarázza meg Szent Ágoston gondolatát, melyet röviden említettünk már: hogy a misztikus Fő, Krisztus és az Egyház, mely itt a földön mintegy második Krisztusként az Ő személyét képviseli, hogyan alkothat egy új embert, melyben a kereszttől üdvözítő műve állandósul és az ég a földdel összekapcsolódik: Krisztust értjük, a Főt és a Testet, az egész Krisztust.

A Szentlélek bennünk lakik

Jól tudjuk, milyen sűrű fátyol borítja ennek a titokzatos tanításnak a megértését és kifejtését, és hogy milyen homályba burkolja kutató elménk gyöngesége az isteni Megváltóval való egységünknek, különösen pedig a Szentlélek lelkünkben való lakozásának hittitkát. Azonban a helyesen és kitartóan végzett kutatás, az ellentmondó nézetek vitája, amennyiben az igazság szeretete és az Egyház iránti kötelező engedelmesség irányítja, e tárgyra is értékes világot vethet, s ez által ezek a szent tudományok valóban előrehaladnak. Nem kárhozzatjuk hát azokat, akik különböző utakra térnek, egymástól eltérő felfogást követnek, s így igyekeznek elérni, tőlük telhetően megvilágosítani Krisztussal való csodálatos egységünknek ezt a misztériumát. Ha azonban nem akarnak a valódi tantól, az Egyház helyes tanításától eltávolodni, tartásuk magukat ahhoz a közös és vitathatatlan tételhez, hogy el kell vetni a misztikus egyesülésnek minden olyan módját, mely által a keresztyén hívők bármely szempontból elhagynák a teremtmények rendjét és helytelenül az istenségbe hatolnának, úgyhogy akár csak egyetlen egy isteni tulajdonságot is sajátjuknak lehessen mondani. Azonkívül azt is véssék minden kétséget kizáróan elméjükbe, hogy ezekben a kérdésekben mindent a Szentháromság közös megnyilatkozásának kell tekinteni, amennyiben ezekben Istenről mint legfőbb létrehozó okról van szó.

Arra is ügyelniük kell, hogy elrejtett misztériumról van szó, melyet e földi számkivetés idején teljesen át nem tekinthetünk és melyet emberi nyelv sohasem tud egészen kifejezni. Azt mondjuk, hogy bennünk laknak az isteni személyek, amennyiben az értelmes élő teremtményekben kifürkészhetetlen módon jelen vannak és a teremtmények ismerete és szeretete eléri őket.¹⁶⁰ Azonban valami természetet fölülmúló, teljesen bensőséges, egyedül álló módon. Hogy pedig legalább némileg közelebb jussunk ennek a megismeréséhez, nem szabad elhanyagolni azt az utat, azt a szempontot, melyet a vatikáni zsinat¹⁶¹ az ilyen dolgokban nagyon ajánl; ez abban áll, hogy ha legalább valami kevéssel több fényt akarunk deríteni Isten titkainak megismerésére, a misztériumokat összehasonlítjuk egymással és legfőbb céljukkal, amelyre irányulnak. Helyénvaló tehát, hogy bölcs Elődünk, boldog emlékezetű XIII. Leó pápa, mikor erről a Krisztussal való kapcsolatunkról és a bennünk lakó isteni Vigasztalóról beszélt, arra a boldog színről-színre való látásra irányította tekintetét,

¹⁵⁷ Vö. Szent Tamás, Comm. in Ep. ad Eph., cap. II, lect. 5.

¹⁵⁸ Róm 8,9–10.

¹⁵⁹ Vö. Szent Tamás, Comm. in Ep. ad Eph., cap. I, lect. 8.

¹⁶⁰ Vö. Szent Tamás, I, q. 43, a. 3.

¹⁶¹ Sess. III, Const. de fid. cath., cap. 4.

amelyben egykor a mennyben ez a misztikus egyesülés beteljesedését és tökéletesedését fogja elérni. „Ez a csodálatos kapcsolat, úgymond, melyet a bennünk-lakozás nevével jelzünk, csak körülményei által, azaz helyzetében különbözik attól az egységtől, mellyel Isten a menny lakóit emeli boldogítva magához”.¹⁶² Márpedig abban az istenszínlátásban valami teljesen kifejezhetetlen módon alkalmunk nyílik arra, hogy elménk szemével, fensőbb megvilágosítás segítségével, szemléljük az Atyát, a Fiút és a Szentleket, az örökkévalóságon át közelről legyünk jelen az isteni Személyek eredéseinél és olyan öröm boldogítson bennünket, amely egészen hasonló ahhoz, mely által a szent és osztatlan Háromság boldog.

Nem tekintenők azonban teljesnek azt, amit eddig Jézus Krisztus misztikus Testének a Fejjel való szoros kapcsolatáról előadtunk, ha legalább egy keveset ne tennénk hozzá a legméltóságosabb Oltáriszentségről, amely által ez a kapcsolat e halandó életben mintegy csúcspontját éri el.

Az Eucharisztia, az egység jele

Krisztus Urunk ugyanis úgy akarta, hogy ez a csodálatos, soha eléggé nem magasztalható egyesülés, mely isteni Főnkkal egybefűz minket, különösképpen az Oltáriszentség áldozata által nyilvánuljon meg hívei előtt. Hisz ebben az áldozatban az oltár szolgálai nem csupán Üdvözítőnket helyettesítik, hanem az egész misztikus Testet és minden hívőt is; meg aztán bár egyedül a pap szava teszi, hogy a szeplőtelen Bárány jelen legyen az oltáron, mégis a keresztény hívők maguk is felajánlják azt a pap keze által közös imádságukkal, mint kedves, dicsérő és engesztelő áldozatot az Egyház közös szükségleteiért. És amint az isteni Megváltó keresztalála által önmagát, mint az egész emberi nem Fejét ajánlotta fel az Örök Atyának, úgy ebben a „tisztá eledeláldozatban”¹⁶³ is nem csupán önmagát mint az Egyház Fejét ajánlja fel mennyei Atyjának, hanem önmagában misztikus tagjait is, mert hiszen mindet, a gyöngéket és erőtleneket is mérhetetlen szeretettel zárja szívébe.

Az Eucharisztia mint szentség pedig az Egyház egységének eleven és valóban csodálatos képe – hiszen az átváltozásra kerülő kenyér is sok búzaszemből ered és mégis eggyé válik;¹⁶⁴ – ez a szentség magát a természetfeletti kegyelem Szerzőjét adja nekünk, hogy a szeretet Lelkét merítsük belőle és ez által arra késztesen bennünket, hogy már ne a magunk életét éljük, hanem Krisztusét, és közösségi Testének minden tagjában magát a Megváltót szeressük.

Ha sokan lesznek, a mai szomorú viszonyok között, akik az Oltáriszentség színe alatt rejtőző Krisztus Urunkhoz úgy ragaszkodnak, hogy sem nyomorúság, sem szorongatás, sem éhség, sem mezítelenség, sem veszedelem, sem üldözés, sem kard nem szakíthatják őket el Krisztus szeretetétől:¹⁶⁵ akkor a szent Lakoma, melynek gyakoribb, a gyermekkorban kezdődő használata nem a Gondviselés intézkedése nélkül éppen korunkban állt helyre, kétségtelenül forrásává válhat ennek a lelki erősségnek, hiszen a keresztényeket nem ritkán hősies tettekre is tudja tüzelni, erősíteni.

¹⁶² Vö. *Divinum illud*: A. S. S., XXIX, p. 653.

¹⁶³ *Mal* 1, 11.

¹⁶⁴ Vö. *Didakhé*, IX, 4.

¹⁶⁵ Vö. *Róm* 8, 35.

Harmadik rész. Lelkipásztori buzdítás

Tévedések az aszketikus életben

Ha a keresztény hívek kegyelettel fogadják, helyesen értik és szilárdan megtartják ezt a tanítást, Tisztelendő Testvérek, akkor könnyebben őrizkedhetnek majd azoktól a tévedésektől, melyek onnan erednek, hogy egyesek önkényesen feszegették ezt a nehéz kérdést a katolikus hit nagy kárára, és így a hívek lelkét nemkevessé megzavarták.

Hamis „miszticizmus”

Akadnak ugyanis, akik nem veszik eléggé figyelembe, hogy Pál apostol erről a kérdéstről csak átvitt értelemben beszélt, és nem különböztetve meg kellőképpen a fizikai test, a morális test, a misztikus test sajátos és egymástól eltérő jelentését, hamis egység-fogalmat állítanak fel; ugyanis isteni Megváltónkat és az Egyház tagjait egy fizikai személyben akarják egyesíteni, összeötvözni s egyrészt isteni sajátságokat tulajdonítanak az embernek, másrészt Krisztus Urunkat tévedéseknek és a rosszra való emberi hajlam részesévé teszik. Az ilyen hamis tan távol áll a katolikus hittől, a Szentatyák tanításától, de ellenkezik a nemzetek Apostolának felfogásával és véleményével is; hiszen Szent Pál egybekapcsolja ugyan valami csodálatos egyesüléssel Krisztust és az Ő titokzatos Testét, de szembe is állítja egyiket a másikkal, mint Jegyest a Jegyessel.¹⁶⁶

Hamis „quietizmus”

Nem kevésbé tér el az igazságtól azoknak a veszélyes tévedése sem, kik abból a titokzatos kapcsolatból, mely mindannyiunkat Krisztushoz fűz, valami egészségtelen úgynevezett, *quietizmust* igyekeznek levezetni; e felfogás minden keresztény lelki életét és az erényekben való haladását egyedül az isteni Lélek tevékenységének tulajdonítja s kizárja és háttérbe szorítja azt a velejáró, mintegy segítő munkát, melyet nekünk kell végeznünk. Nyilvánvalóan senki sem tagadhatja, hogy Jézus Krisztus Szent Lelke az egyetlen forrás, melyből minden természetfeletti erő az Egyházra és annak tagjaira árad. Hiszen amint a zsolttáros mondja, „az Úr adja a kegyelmet és dicsőséget”.¹⁶⁷ Hogy azonban az emberek kitartsanak a szentség gyakorlatában, hogy buzgón gyarapodjanak a kegyelemben és az erényekben, továbbá, hogy ne csak maguk törjenek serényen a keresztény tökéletesség csúcsai felé, hanem tőlük telhetőleg másokat is erre tüzeljenek, mindezt csak akkor akarja művelni a mennyei Lélek, ha az emberek maguk is nap-nap után szorgos munkával közreműködnek ebben. Mert amint Szent Ambrus mondja: „nem az alvóknak jutnak a mennyei adományok osztályrészül, hanem a törekvőknek.”¹⁶⁸ Hiszen ha már e halandó testünk tagjait is csak szüntelen gyakorlat teszi erősekké és egészségesekké, sokkal inkább áll ez Jézus Krisztus szociális Testére, melyben mindenegyed tag megtartja szabadságát, öntudatos cselekvésmódját. Ezért van, hogy aki azt mondta: „Élek, pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem”,¹⁶⁹ habozás nélkül állítja: „Az ő kegyelme (ti. Istené) nem volt bennem

¹⁶⁶ Vö. Ef 5,22–23.

¹⁶⁷ Zsolt 83,12.

¹⁶⁸ Expos. Evang. sec. Luc, IV, 49: Migne, P. L., XV, 1626.

¹⁶⁹ Gal 2,20.

eredménytelen, sőt valamennyiüknél többet munkálkodtam, nem ugyan én, hanem Isten kegyelme énvelem”.¹⁷⁰ Nyilvánvaló tehát, hogy ez a megtévesztő tanítás nem a keresztény hívek lelki haladására használja fel a szóban forgó misztériumot, hanem sajnálatos módon romlásukra fordítja.

A szentségi gyónásra és az imádságra vonatkozó tévedések

Ilyen eredménnyel jár azoknak a téves nézete is, akik szerint nem kell oly nagyra becsülni a bocsánatos bűnök gyónását, és többre tartják azt az általános bűnvallást, melyet Krisztus Jegyese naponként tesz az Úrban vele egyesült fiaival, mikor a papok Isten oltárához közelednek. Kétségtelen, hogy mint jól tudjátok, Tisztelendő Testvérek, sokféle és nagyon dicséretes módon lehet e bűnökre bocsánatot nyerni; de ahhoz, hogy napról-napra serényebben haladjon valaki az erény útján, nagyon is ajánlatosnak tartjuk a gyakori szentgyónás jámbor szokását, melyet nem a Szentlélek sugallata nélkül vezetett be az Egyház, mert hiszen e szokás növeli a helyes önismeretet, erősíti a keresztény alázatosságot, gyökeresen kiirtja az erkölcsi hibákat, szembeszáll a lélek hanyagságával és lanyhaságával, megtisztítja a lelkiismeretet, erősíti az akaratot, lehetővé teszi az üdvös lelkivezetést, és magának a szentségnek erejével gyarapítja a kegyelmet. Gondolják hát meg azok, akik az ifjabb papság soraiban a gyakori szentgyónás becsülését csökkentik, vagy gyengítik, hogy Krisztus Szellemétől idegen, Üdvözítőnk misztikus Testére nézve pedig káros dolgot művelnek.

Vannak továbbá, kik szinte nem is tartják hatékonyak imáinkat, és kik arról igyekeznek az embereket meggyőzni, hogy az a könyörgés, melyet magánosan emel valaki az Istenhez, keveset ér és voltaképpen inkább a nyilvános, az Egyház nevében végzett imának van értéke, mert az Jézus Krisztus titokzatos Testéből ered. Ez helytelen felfogás: hiszen isteni Megváltónk nemcsak Egyházát egyesíti szorosán magával mint szeretett jegyesét, hanem az Egyházban minden egyes hívő lelkét is, és nagyon vágyakozik arra, hogy különösen a szentáldozás után bensőségesen társalogjon velük. És bár a nyilvános, közös imádság, mely magából az Anyaszentegyházból ered, Krisztus Jegyesének méltósága folytán minden mást felülmúl: mégis minden imádságnak megvan a maga méltósága, ereje, és minden ima sok szempontból hasznára van az egész Testnek, mert hiszen ebben a Testben nincs az egyes tagoknak olyan erénygyakorlata, olyan jó tette, ami a Szentek Egyessége folytán ne válnék mindannyiunk üdvösségére. Abból, hogy az egyes emberek ennek a Testnek a tagjai, nem következik, hogy nem szabad – persze Isten akarata előtt meghajolva – különös kegyelmeket is kérni önmaguk számára, vagy a jelen életre vonatkozóan: megmaradnak ugyanis önálló személyeknek és mindegyik megtartja sajátos szükségleteit.¹⁷¹ Nemcsak az Egyház döntései bizonyítják, hanem a szentek gyakorlata és példája is, hogy a mennyei dolgokról való elmélkedést nagyra kell becsülnünk.

Nem hiányoznak végül olyanok sem, akik azt mondják, hogy könyörgéseinket nem magához Jézus Krisztus személyéhez, hanem inkább Istenhez, az örök Atyához kell intéznünk Krisztus által, mivel Üdvözítőnk, mint titokzatos Testének Feje, csak „közvetítő az Isten és az emberek között”.¹⁷² Ez azonban nemcsak az Egyház szellemével és a keresztény szokással ellenkezik, hanem az igazságot is megcsorbítja. Krisztus ugyanis, hogy szabatosan szóljunk, mindkét természetében Feje az egész Egyháznak;¹⁷³ egyébként ő maga is ünnepélyesen biztosított arról, hogy „ha valamit kértek tőlem az én nevemben,

¹⁷⁰ 1Kor 15,10.

¹⁷¹ Vö. Szent Tamás, II–II. q. 83, a. 5 és 6.

¹⁷² 1Tim 2,5.

¹⁷³ Vö. Szent Tamás, De Veritate, q. 29, a. 4, c.

megcselekszem azt”.¹⁷⁴ Igaz, főképp a szentmiseáldozatban – ahol ő maga a pap és áldozat és így különösképpen tölti be a kiengesztelő szerepét – a könyörgések leginkább az Egyszülött Fiú által jutnak az Örök Atyához, mégis gyakran még magában a szentáldozatban is az isteni Megváltóhoz intézzük imánkat; mert hisz minden kereszténynek ismerni és világosan tudnia kell, hogy ugyanaz a Jézus Krisztus, aki ember, Istennek a Fia, és maga is Isten. Ezért aztán mikor a küzdő Egyház a szeplőtelen Báránynak és a szent Ostyának imádja és Hozzá könyörög, a diadalmas Egyház örök énekszavát visszhangozza: „A trónon Ülőnek és a Báránynak áldás és tisztelet és dicsőség és hatalom, örökkön örökké”.¹⁷⁵

Buzdítás az egyház szeretetére

Miután kifejtettük Krisztussal való titokzatos egységünknek a hittitkát, Tisztelendő Testvérek, és mint az egész Egyház Tanítója megvilágosítottuk az elméket az igazság fényével, Főpásztori hivatalunkkal megegyezőnek tartjuk, hogy buzdítsuk is a híveket: szeressék ezt a titokzatos Testet olyan lángoló szeretettel, mely nemcsak gondolatokban és szavakban, hanem tettekben is kifejezésre jut. Hiszen már az Ószövetség hívei is így énekeltek földi városunkról: „Ha megfeledkezem rólad Jeruzsálem, menjen feledésbe jobb kezem: Ragadjon a torkomhoz a nyelvem, ha rólad meg nem emlékezem, ha nem tartom Jeruzsálemet legfőbb örömömnek.”¹⁷⁶ De mennyire nagyobb dicsőséggel és kitörőbb örömmel kell akkor nekünk ujjonganunk, hogy a szent hegyre, „magára a szegletköre, Jézus Krisztusra”¹⁷⁷ élő és kiválasztott kövekből épült városban lakunk. Mert hisz valóban nem is gondolhatunk dicsőségesebb, nemesebb, megtisztelőbb dolgot, mint azt, hogy a római katolikus Anyaszentegyház részeivé válhatunk, s ezáltal egy ily tiszteletreméltó Testnek leszünk tagjai, egy ily fönséges Főnek a vezetése alatt állunk, Isteni Lélek árad ránk; végül egy tan és egy anyagi Kenyér táplál ebben a földi számkivetésünkben mindaddig, míg végül is egy és örök boldogságnak leszünk részesei a mennyekben.

Szeretetünk legyen szilárd

Hogy pedig a sötétség angyala a világosság angyalává változva¹⁷⁸ meg ne tévesszen minket, legyen szeretetünk legfőbb törvénye, hogy szeressük Krisztus Jegyesét, amilyenek azt Krisztus akarta és vérével szerezte. Kell tehát, hogy kedvesek legyenek szívünknek a szentségek, amelyekkel az Egyház, a kegyes Anya táplál bennünket; az ünnepek, melyekkel vigaszunkra és örömünkre szolgál, a szent énekek és a szent szertartások, melyekkel lelkünket az égre emeli, de szeretnünk kell az úgynevezett szentelményeket is és azokat az áhítatgyakorlatokat, melyekkel az Egyház vigasztalja és Krisztus Lelkével tölti el gyöngéden a hívek lelkét. És nemcsak az a föladatunk, hogy viszonzzuk irántunk való anyai kegyességét, miként az a gyermekekhez illik, hanem tiszteletben kell tartanunk Krisztustól kapott tekintélyét is, mely értelmünket a Krisztus iránt való engedelmesség szolgátságába hajtja;¹⁷⁹ ezért aztán kötelesek vagyunk magunkat alávetni törvényeinek és erkölcsi parancsainak, még ha az eredeti ártatlanságból kibukott természetünknek néha nehezebbek is; hiszen előírja, hogy lázadó testünket önként vállalt vezekléssel kell megfégeznünk, sőt arra is int, hogy néha még akkor is tartózkodjunk a kellemes dolgoktól, ha nem ártalmasok. És

¹⁷⁴ Jn 14,14.

¹⁷⁵ Jel 5,13.

¹⁷⁶ Zsolt 136,5–6.

¹⁷⁷ Ef 2,20; 1Pét 2,4–5.

¹⁷⁸ Vö. 2Kor 11,14.

¹⁷⁹ Vö. 2Kor 10,5.

nem is elég, ha csak annyiban szeretjük ezt a Testet, amennyiben isteni Fő uralma alatt áll, és mennyei ajándékok ékesítik. Úgy kell tevékeny szeretetünkkel körülvennünk, ahogy az halandó testünkben nyilatkozik meg, amennyiben ti. emberi és gyarló elemekből áll, még ha kevésbé is illenek ahhoz a szerephez, amelyet ebben a tiszteletreméltó Testben betöltenek.

Krisztust lássuk az Egyházban

Hogy pedig meglegyen és napról-napra növekedjék bennünk ez a szilárd és teljes szeretet, meg kell szoknunk, hogy az Egyházban magát Krisztust tekintsük. Ugyanis Krisztus az, aki az Egyházban él, Krisztus tanít, kormányoz és szentel meg általa; Krisztus az, aki tagjaiban különféleképpen megnyilatkozik. Ahol tehát a keresztény hívek valóban törekszenek ebben az eleven hit-szellemben élni, ott tisztelettel, köteles engedelmisséggel fognak adózni ennek a titokzatos Testnek főbb tagjai iránt, főképp azok iránt, akiknek az isteni fő parancsából kifolyólag egykor számot kell adni lelkükről;¹⁸⁰ de azok ügyét is szívükön fogják viselni, akik iránt Üdvözítőnk különös szeretettel viseltetett, az erőtlenekekre, rokkantakra és betegekre gondolunk, akik vagy természetes, vagy természetfeletti orvosságra szorulnak; a gyermekekre, akiknek ártatlansága oly könnyen veszélybe sodródik, akiknek szívecskéje, mint a viasz, alakítható; végül pedig a szegényekre, akiknek megsegítésében magának Jézus Krisztusnak személyét kell a legnagyobb könyörületességre méltatni.

Jogosan és méltán int ugyanis az Apostol: „Amelyek a Test gyöngébb tagjainak látszanak, sokkal inkább szükségesek, és amelyeket a test kevésbé nemes tagjainak tartunk, azokat nagyobb tisztességgel vesszük körül”.¹⁸¹ Legfőbb hivatásunk tudatában úgy érezzük, hogy meg kell ismételnünk ezt a súlyos mondatot, hiszen nagy szomorúsággal szemléljük, mint fosztják meg mostanában néha életüktől a nyomorékokat, az elmebajosokat és az öröklött betegségben szenvedőket, arra hivatkozva, hogy terhesek a társadalomra és ezt még egyesek az emberi haladás új találmányának és a közjóra előnyös dolognak tartják. De minden helyesen gondolkodó ember belátja, hogy ez élesen ellenkezik nemcsak a természet és az Isten törvényével,¹⁸² ami valamennyiünk szívében írva van, hanem még az emelkedettebb emberiség érzésével is. Ezeknek, akik kedvesebbek Megváltónk előtt, mert nagyobb irgalomra méltók, ezeknek vére „Istenhez kiált a földről.”¹⁸³

Utánozzuk Krisztus szeretetét az Egyház iránt

Hogy lassacskán el ne lanyhuljon ez a szeretet, amellyel Megváltónkat kell látni az Egyházban és annak tagjaiban, nagyon alkalmas magára Jézusra tekinteni, mint az Egyház iránti szeretet legfőbb példaképére.

a) Általános szeretettel

Először is azt vegyük fontolóra, milyen általános ez a szeretet. Igaz, Krisztusnak csak egy Jegyese van, az Egyház; az isteni Jegyes szeretete mégis oly általános, hogy senkit sem zár ki, Jegyesében az egész emberi nemet felöleli. Ugyanis azért ontotta vérének a mi Megváltónk, hogy minden embert, ha mindjárt nemzetiségre nézve különbözök is, Istennel kibékítsen a kereszten és mindet egy Testben egyesítse. Az igazi szeretet az Egyház iránt tehát nemcsak azt követeli, hogy magában a Testben legyünk egymás tagjai, kölcsönösen szorgoskodva

¹⁸⁰ Vö. Zsid 13,17.

¹⁸¹ 1Kor 12,22–23.

¹⁸² Vö. Decret. S. Officii, 2 Dec. 1940: A. A. S., 1940. p. 553.

¹⁸³ Vö. Ter 4,10.

egymásról,¹⁸⁴ hogy mikor az egyik tag örül, a többi vele együtt örüljön, a szenvedővel együtt szenvedjen,¹⁸⁵ hanem azt is megkívánja, hogy a többi emberben is ismerjük fel Krisztus testvérét, aki ugyanarra az örök üdvösségre van hivatva, mint mi, ha még nincs is velünk egybeforrva az Egyház Testében. Bizony, sajnos, főképp ma akadnak olyanok is, akik dölyfösen kérkednek az ellenségeskedéssel, gyűlölettel és ellenszenvvel, mintha ez nagyban növelné az emberi méltóságot és az emberi erőket. Fájdalmasan szemléljük ennek a tannak szomorú gyümölcsseit. Kövessük inkább a mi békees Királyunkat, aki nemcsak arra tanított, hogy azokat is szeressük, akik nem ugyanabból a nemzetségből származnak,¹⁸⁶ hanem még az ellenség szeretetét is lelkünkre kötötte.¹⁸⁷ Áthatja lelkünket a nemzetek Apostolának felemelő szava és vele együtt zengjük Krisztus szeretetének hosszúságát, szélességét, magasságát, mélységét;¹⁸⁸ ezt a szeretetet pedig sem a népek és szokások különbözősége nem tudja megtörni, sem a világtengerek mérhetetlen távolságai nem csökkenthetik, sem a jogos vagy jogtalan háború nem képes lerombolni.

Ebben a súlyos órában, Tisztelendő Testvérek, amikor oly sok fájdalom szaggatja a testet, és annyi szomorúság gyötri a lelket, mindenkinek erre a természetfölötti szeretetre kell buzdulnia. Vesse latba az erejét minden derék ember – főképp azokra gondolunk, akik valamilyen társulatban szentelik magukat a segítségnyújtás művének –, és roppant lelki és testi bajokban a szájalom, az irgalmasság csodálatos versengésével siessenek a szűkölködők segítségére; Jézus Krisztus titokzatos Testének nagylelkűsége, kimeríthetetlen termékenysége tündöklök ezáltal minden népben.

b) Állhatatos tevékenységgel

Arra a mindenkire kiterjedő általános szeretetre, mellyel Krisztus az Egyházat szerette, tevékeny és állhatatos szeretettel kell felelnünk. Szeressük hát mi is kitartó buzgó akarattal Krisztus titokzatos Testét. Megváltónk Isten Fia volt, mégis megtestesülésétől halandó élete végéig szüntelenül fáradozott. Lerakta Egyházának alapjait, életszentsége ragyogó példájával, prédikációival, beszélgetéseivel, meghívásaival és megbízásaival megalapította és megszilárdította Egyházát. Az hát a kívánságunk, fontolja meg alaposan mindenki, aki anyjának ismeri el az Egyházat, hogy Jézus Krisztus titokzatos Teste minden tagjának kötelessége, hogy a neki jutott szerep szerint erőteljesen, szorgalmasan közreműködjenek ennek a Testnek építésében és gyarapításában; ez a kötelesség nemcsak a szentély szolgálóira hárul, nem is csak azokra, kik a szerzetes étellel adták magukat Istennek. Szeretnénk, ha különösen azok szívlelnék ezt meg (aminthogy dicséretre méltón meg is teszik), akik az Actio Catholica seregében segítik tevékenységükkel a püspököket és papokat, s azok, kik a vallásos egyesületekben segédkeznek e cél elérésében. Ki ne látná, milyen jelentős, milyen fontos az ő serény, gondos munkájuk a jelen helyzetben.

c) Szüntelen imádsággal

Nem mellőzhetjük itt hallgatással a családapákat, a családanyákat, kikre Megváltónk titokzatos Teste zsenge tagjait bízta. Kérve kérjük őket Krisztus és az Egyház iránt való szeretetükre, hogy aggódó gonddal vigyázzanak a rájuk bízott gyermekekre, óvják őket minden cselvetéstől, mely ma oly könnyen veti ki rájuk hálóját.

Megváltónk különösen azzal mutatta meg lángoló szeretetét az Egyház iránt, hogy buzgón könyörgött érte Atyjánál. Hiszen mindannyian tudjátok, Tisztelendő Testvérek,

¹⁸⁴ Vö. Róm 12,5; 1Kor 12,25.

¹⁸⁵ Vö. 1Kor 12,26.

¹⁸⁶ Vö. Lk 10,33–37.

¹⁸⁷ Vö. Lk 6,27–35; Mt 5,44–48.

¹⁸⁸ Vö. Ef 3,18.

hogy csak néhány példát említsünk, milyen buzgón imádkozott röviddel keresztfeszítése előtt Péterért,¹⁸⁹ a többi apostolért¹⁹⁰ és végül mindenkiért, kik az isteni ige hirdetése által hinni fognak benne.¹⁹¹

... az Egyház tagjaiért...

Kövessük hát Krisztus példáját és kérjük minden nap az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásához.¹⁹² Szálljon minden nap valamennyiünk imája a mennybe, és ajánlja Istennek Jézus Krisztus titokzatos Testének minden tagját, elsősorban a püspököket, akiken egyházmegyénk különös gondja nyugszik; a papokat, a férfi és női szerzetek tagjait, kik az Úr örökségébe kaptak meghívást, s akik hazájukban is, meg a távoli pogány országokban is óvják, növelik, terjesztik az isteni Megváltó Országát. A tiszteletreméltó Test egy tagjáról se feledkezzünk meg közös könyörgésünkben: de különösen azokról emlékezzünk meg, kikre súlyosan nehezednek földi zarándokságunk gyötrelmei, szorongásai és azokról, kik elhunytuk után a tisztító tűzben találnak kiengesztelődést. Azokat se mellőzzük, kik oktatást nyernek a keresztény tanításban, hogy a keresztségben mielőbb megigazuljanak.

Forrón óhajtjuk, hogy ezek a közös, buzgó imák azokra is kiterjedjenek, kiket még nem világosított meg az Evangélium igazsága, és kik még nem jutottak el az Egyház biztos aklába; kiket a szerencsétlen hitszakadás, az egység megbomlása távol tart Tőlünk, Kik itt a földön, bár méltatlanul, Jézus Krisztus személyét képviseljük. Ismételjük hát azt az isteni imát, melyet Üdvözítőnk mennyei Atyjához intézett, „hogymindnyájan egyek legyenek, amint Te Atyám énbennem és én Tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk és így elhiggye a világ, hogy te küldöttél engem”.¹⁹³

... azokért, akik még nem tagok ...

Mint jól tudjátok, Tisztelendő Testvérek, azokat is az Úr Isten oltalmába ajánlottuk, vezetésére bíztuk már pápaságunk kezdetétől fogva, kik nem tartoznak a katolikus Egyház látható szervezetéhez. Ünnepelesen tettünk róla tanúságot, hogy a Jó Pásztor példáját követtük és így semmi sem fekszik annyira szívünkön, mint hogy életük legyen és bőségesebb életük legyen.¹⁹⁴ Most az egész Egyház imáját kértük, szeretnénk hát megismételni ünnepeles figyelmeztetésünket ebben a körlevelünkben is, melyet „Krisztus nagy és dicsőséges Testének”¹⁹⁵ szenteltünk. Szerető szívvel hívjuk meg mindnyájukat, hogy önként és készen engedjenek az isteni kegyelem belső zörgetésének és törekedjenek szabadulni abból a helyzetből, melyben nem lehetnek biztosak örök üdvösségük felől;¹⁹⁶ mert öntudatlan vágyódásuk a Megváltó titokzatos Testével kapcsolatba hozza ugyan őket, mégis oly sok, oly nagy mennyei adománynak, segítségnek vannak híjával, amit csak a katolikus Egyházban tudnak elnyerni. Kapcsolódjanak hát be a katolikus egységbe, egyesüljenek Velünk Jézus Krisztus Testének szervezetében, forrjanak össze az egy Fővel, a dicsőséges

¹⁸⁹ Vö. Lk 22,32.

¹⁹⁰ Vö. Jn 17,9–19.

¹⁹¹ Vö. Jn 17,20–23.

¹⁹² Vö. Mt 9,38; Lk 10,2.

¹⁹³ Jn 17,21.

¹⁹⁴ Vö. Summi Pontificatus körlevél: A. A. S., 1939, p. 419.

¹⁹⁵ Szent Ireneusz, Adv. Haer., IV, 33, 7: Migne, P. G., VII, 1076.

¹⁹⁶ Vö. IX. Pius, Iam vos omnes apostoli levél, 13 Sept. 1868: Act Conc. Vat., C. L., VII, 10.

Szeretet társadalmában.¹⁹⁷ Szakadatlanul könyörgünk értük a szeretet és az igazság Lelkéhez; tárt karral várjuk őket, hiszen nem idegenbe térnek, hanem saját atyai házuk felé tartanak.

De ha kívánjuk is, hogy szüntelen szálljon Isten felé az egész titokzatos Testnek ez az imája, hogy az eltévelyedettek mindnyájan mielőbb térjenek Jézus Krisztus egyetlen aklába, mégis hangsúlyozzuk, hogy mindenképpen szükséges, hogy ez önként és szabadon történjék, mivel senki sem hisz másként, mint a maga akaratából.¹⁹⁸ Így ha a hitelent arra kényszeríti valaki, hogy a templomba menjen, az oltárhoz közeledjék, a szentségekhez járuljon, nincs benne kétség, hogy az ilyen mégse válna kereszténnyé;¹⁹⁹ hiszen a hit az, ami nélkül „lehetetlen Istennek tetszeni”²⁰⁰ s e hitnek az akarat és értelem szabad alávetéséből kell fakadnia.²⁰¹ Ha tehát az Apostoli Szentszék állandó tanítása ellenére²⁰² megesnék, hogy valakit akarata ellenére kényszerítenek a katolikus hit fölvételére, Mi hivatalunk tudatában nem tehetünk mást, mint hogy elítéljük az ilyen eljárást. De az embereknek szabad akaratuk van, és rendetlen vágyaik, rossz hajlamaik folytán vissza is élhetnek szabadságukkal; ezért szükséges, hogy a Világosság Atyja hatékonyan vonzza őket az igazságra, szeretett Fiának Lelke által. Ha, sajnos, mégis sokan vannak, kik a katolikus igazságtól távol tévelyegnek s akaratukkal nem engednek az isteni kegyelem sugallatának, ez nem csak a saját hibájukból ered,²⁰³ hanem onnan is, hogy a keresztény hívek nem imádkoznak buzgóbban ezért az ügyért. Újra és újra buzdítunk hát mindenkit, hogy az Egyház szeretetének melegével, Isteni Megváltónk példáját követve könyörögjenek szakadatlanul.

... az államfőkért...

A jelen körülmények közt az is nemcsak hasznosnak, de egyenesen szükségesnek látszik, hogy buzgón imádkozzunk a királyokért, a fejedelmekért és mindenkiért, ki kormányozza a népet, hogy külső oltalmukkal az Egyház segítségére siethessenek, hogy alakuljon ki egy helyes rend, hogy az isteni szeretet kegyelmével merüljön föl e sötét vihar habjaiból a fáradt emberiség számára „az igazság műve, a béke”,²⁰⁴ s az Anyaszentegyház teljes buzgalommal és tisztaságban élhessen nyugodt és csendes életet.²⁰⁵ Istentől kell kiesdeni, hogy szeressék a bölcsességet azok, akik a népek élén állnak,²⁰⁶ és soha se vonatkozzék rájuk a Szentlélek súlyos ítélete: „Mert az Úrtól vettétek ezt a hatalmat, és a fölségestől az uralmat, ki számonkéri tetteiteket és kifürkészi terveiteket; mert noha országa szolgái vagytok, nem ítéltetek igazán, nem tartottátok meg az igazság törvényét és nem jártatok Isten akarata szerint. Iszonyúan és hamar megjelenik nektek, mert szigorú ítélet vár a hatalmon levőkre; a kicsiny ugyanis irgalmat talál, de kemény fenyítés vár a hatalmasokra, mert Isten nem tart senki személyétől és nem fél senki rangjától, hisz a kicsinyt is, a nagyot is ő alkotta, s egyaránt viseli gondját mindegyiknek. Az erősekre azonban szigorúbb vizsgálat várakozik. Hozzátok vagyon tehát szavam, ti királyok, hogy bölcsességet tanuljatok és el ne essetek”.²⁰⁷

¹⁹⁷ Vö. I. Szent Geláz, Epist. XIV: Migne, P. L., LIX, 89.

¹⁹⁸ Vö. Szent Ágoston, In Ioann. Ev. tract., XXVI, 2: Migne, P. L., XXX. 1607.

¹⁹⁹ Vö. Szent Ágoston, uo.

²⁰⁰ Zsid 11,6.

²⁰¹ I. Vatikáni zsinat, Const. de fide cath., cap. 3.

²⁰² Vö. XIII. Leó, Immortale Dei: A. S. S., XVIII, pp. 174–175; Cod. Iur. Can., c. 1351.

²⁰³ Vö. Szent Ágoston, uo.

²⁰⁴ Iz 32,17.

²⁰⁵ Vö. 1Tim 2,2.

²⁰⁶ Vö. Bölcs 6,23.

²⁰⁷ Uo. 6,4–10.

d) Kiegészítve azt, ami híja van Krisztus szenvedéseinek

De nemcsak fáradságos munkával és állhatatos imával mutatta ki Krisztus Urunk szeplőtelen Jegyese iránti szeretetét, hanem azzal a szenvedéssel, gyötrődéssel is, melyet szabadon, szeretetből elviselt érte. „Mivel szerette övét... mindvégig szerette őket”,²⁰⁸ Egyházát tulajdon vérén szerezte.²⁰⁹ Lépjünk hát kész akarattal Királyunk véres nyomdokaiba. Ezt kívánja üdvösségünk biztonsága: „Ha ugyanis egybenőttünk vele halálának hasonlatosságában, úgy majd a feltámadásban is”,²¹⁰ és „ha meghaltunk vele, élni is fogunk vele”.²¹¹ Ezt kívánja tőlünk a valódi, tevékeny szeretet az Egyház iránt s a lelkek iránt, kiket Krisztusnak szül az Egyház. Megváltónk ugyan valóban a kegyelem végtelen tárházát érdemelte ki Egyháza számára kínos szenvedése, kínhalála árán, de az isteni Gondviselés terve szerint csak részenként kapunk e kegyelemadományból. Ezeknek a részeknek kisebb vagy nagyobb mértéke nem kevéssé a mi jótetteinktől függ; e jótettek vonzzák az emberek lelkére a mennyei kegyelmek istenakarata esőjét. Bizonyosan bőséges lesz az égi adományok esője, ha nemcsak forró imával fordulunk Istenhez, különösen az eucharisztikus Áldozatban való lehetőleg mindennapos részvétel által, ha nemcsak a keresztény szeretet művei által igyekszünk könnyíteni a számtalan szűkölködő baján, de e mulandó világ dolgainak elébe helyezzük az el nem múló javakat, e halandó testet önkéntes vezekléssel fékezzük, amennyiben tartózkodunk attól, ami tilos, és terhes és kellemetlen dolgokat vállalunk; és végül ha ennek a jelen életnek fáradságait, szenvedéseit mintegy Isten kezéből, alázatos lélekkel fogadjuk. Így ugyanis az Apostol szerint „kiegészítjük testünkben azt, ami híja van Krisztus szenvedéseinek a mi testünkben az ő Teste, az Egyház javára”.²¹²

Mikor ezt írjuk, szemünk előtt lebeg azoknak a szerencsétleneknek, sajnos, végtelen sokasága, kikre fájdalommal, könnyezve gondolunk: a betegek, a szegények, a rokkantak, az özvegyek és árvák és az a sok ember, ki a maga vagy hozzátartozói baja miatt halálosan gyötrődik. Atyai lélekkel buzdítunk hát mindenkit, aki bármi okból szomorúságban, szorongásban él, hogy tekintsen bizalommal az égre és ajánlja fel keserveit annak, aki bőséges jutalmat fog neki visszafizetni. Emlékezzenek mindnyájan arra, hogy szenvedésük nem hiábavaló, hanem, ha türelemmel viselik, nagy hasznát látja az Egyház is, de nagy hasznát látják ők maguk is. Rendkívüli módon segít e szándék megerősítésére az a napi önfelajánlás, melyet az „imaapostolság” nevű hitbuzgalmi egyesület tagjai gyakorolnak. Fontosnak tartjuk, hogy ezt az Isten előtt nagyon kedves társulatot itt is nyomatékosan ajánljuk. Ha pedig minden időkből szükséges volt a lelkek üdvösségének előmozdítására az isteni Megváltó szenvedéseivel a mi fájdalmainkat is egyesíteni, akkor főképp ma legyen ez mindenkinek kötelessége, Tisztelendő Testvérek, mikor a háború szörnyű tűzvésze szinte az egész földkerekséget lángba borította és oly sok halált, oly sok szerencsétlenséget, oly sok bajt okoz; főképp ma legyen mindenkinek kötelessége tartózkodni a bűntől, a világ csábításaitól, a test fékezetlen kívánságaitól, sőt tartózkodni azoktól a földi hiábavalóságoktól, hiúságoktól is, melyek nem tartoznak a lélek keresztény módon való kiműveléséhez és a mennyország elnyeréséhez sem. Inkább halhatatlan Elődünk, Nagy Szent Leó súlyos szavát kell eszünkbe vésnünk, mellyel arra figyelmeztet bennünket, hogy a keresztségben a Keresztrefeszített Testévé váltunk;²¹³ inkább Szent Ambrus gyönyörű imáját

²⁰⁸ Jn 13,1.

²⁰⁹ Vö. ApCsel 20,28.

²¹⁰ Róm 6,5.

²¹¹ 2Tim 11,11.

²¹² Vö. Kol 1,24.

²¹³ Vö. Serm. LXIII, 6; LXVI, 3; Migne, P. L., LIV, 357 és 366.

kellene megjegyeznünk: „Vigy engem, Krisztus, a Keresztre, mert üdvösséges az a tévelygőknek, egyetlen pihenő a fáradtaknak, egyetlen hely, ahol él az, aki meghal”.²¹⁴

Mielőtt befejeznők írásunkat, nem állhatjuk meg, hogy újra és újra ne buzdítsunk mindenkit, hogy szorgos, tevékeny szeretettel szeressék az Anyaszentegyházat. Ha valóban szívünkön fekszik az isteni vérrel megváltott emberiség üdvössége, ajánljuk fel mindennap az Egyház épségéért, szerencsés fejlődéséért imádságainkat, munkáinkat és szenvedéseinket az Örök Atyának. Villámló felhők tornyosulnak az égen, nagy nehézségek törnek az egész emberiségre és az Egyházra is, bízunk hát magunkat és mindenünket az Irgalmasság Atyjára, és könyörögjünk hozzá: „Kérünk, Urunk, tekints erre a te csaláodra, melyért a mi Urunk Jézus Krisztus nem átallotta magát kínzó kezébe adni, és a kereszt gyötrelmeit vállalni”.²¹⁵

²¹⁴ In Ps. 118, XXII, 30: Migne, P. L., XV, 1521.

²¹⁵ Off. Maior. Hebd.

Befejezés. A Boldogságos Szűz Mária

Teljesítse ezt az atyai kívánságunkat, mely bizonyára a ti kívánságtok is, Tisztelendő Testvérek, és eszközölje ki mindenki számára az Egyház iránti szeretetet a szűz Istenanya. Az ő szentséges lelkét jobban eltöltötte Jézus Krisztus isteni Lelke, mint minden más teremtményt együttvéve, ő „az egész emberi természet nevében” adta beleegyezését, hogy „isteni Fia és az emberi természet között valami lelki házasság” jöjjön létre.²¹⁶ Ő volt az, aki az Úr Krisztust – már a Szűz méhében az Egyház fejét – mint minden mennyei élet forrását csodálatosan e világra hozta, és az újszülöttet mint Prófétát, Királyt és Papot nyújtotta azoknak, kik a zsidók és pogányok közül elsőként jöttek imadására. Az ő anyai kérésének engedett egyszülött fia „a galileai Kánában”, mikor azt a csodáját művelte, amely miatt „hívének őbenne tanítványai”.²¹⁷ Ő volt az, aki az eredeti büntől és személyes büntől menten, mindig szorosan egyesülve Fiával, mint egy új Éva ajánlotta fel a Golgotán Fiát Ádám minden bűnnel szennyezett fiáért anyai jogainak, anyai szeretetének áldozatával, és amint már előbb is test szerint anyja volt Fejünknek, most új fájdalma és új megdicsőülése által lélek szerint minden tag anyja lett. Ő volt az, ki hathatós könyörgésével kieszközölte, hogy az isteni Megváltó Lelke, melyet már a kereszten megkaptunk, Pünkösöd napján tékozló bőkezűséggel áradjon az ifjú Egyházra. És Ő, a vértanúk igazi királynéja volt az, aki roppant szenvedéseit olyan erős, bízó lélekkel tűrte, hogy minden keresztény hívőnél jobban „kiegészítette azt, ami híja van Krisztus szenvedéseinek ... az ő Teste, az Egyház javára”,²¹⁸ és mikor az Üdvözítő átdöfött szívéből megszületett Krisztus titokzatos Teste,²¹⁹ azt épp olyan anyai gonddal, épp olyan bensőséges szeretettel fogadta, mint aminővel a kisdéd Jézust a bölcsőben melengette, táplálta.

A Boldogságos Szűz szeplőtelen szívének ajánlottuk fel az emberiséget, Krisztus minden tagja anyjának,²²⁰ ki most a mennyben tündöklük, megdicsőült testével és lelkével, és Fiával együtt uralkodik; ő nyerje el könyörgésével, hogy a dicsőséges Főből a szervezet rendje szerint a kegyelem bőséges áramlása jusson el a titokzatos test minden tagjára. Ő védje az Egyházat, hathatós oltalmával, most is, mint a múltban is; ő eszközöljön ki a végre az egész emberi nem számára békésebb időket.

Ebben a természetfölötti reményben bízva adjuk túláradó szívvel mindnyájatokra, Tisztelendő Testvérek, és a rátok bízott nyájra a mennyei kegyelmek zálogát és különös jóakaratumk tanúbizonyságát, apostoli áldásunkat.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1943. június 29-én, Szent Péter és Pál Apostol ünnepén, pápaságunk 5. évében.

XII. Pius pápa

²¹⁶ Szent Tamás, III, q. 30, a. 1.

²¹⁷ Jn 2,11.

²¹⁸ Kol 1,24.

²¹⁹ Vö. Off. Ssmmi Cordis in hymno ad vesp.

²²⁰ Vö. X. Pius, Ad diem illum enciklika: A. S. S., XXXVI, p. 453.